

IPD Epoken

Några nedslag i historien om
Institutionen för pedagogik och didaktik
1/1 1999 - 30/6 2010

GÖTEBORGS UNIVERSITET

LAY-OUT
Marianne Folkesson Lang

FOTOGRAFI
Göran Olofsson, omslagsbild

TRYCK
Geson Hylte tryck, 2010

IPD Epoken

Några nedslag i historien om
Institutionen för pedagogik och didaktik
1/1 1999 - 30/6 2010

©Institutionen för pedagogik och didaktik
Göteborgs universitet
Box 300, 405 30 Göteborg

Förord

IPD-epoken är slut. Vid halvårsskiftet 2010 upphörde Institutionen för pedagogik och didaktik vid Göteborgs universitet efter något mer än elva år. Nya institutioner ska i fortsättningen förvalta kunskapsområden och verksamhet. Vad har då hänt under IPD-perioden? Ledningsgruppen har ansett att verksamhet och händelseutveckling bör dokumenteras. Det är därför den här skriften kommit till.

Att på ett begränsat antal sidor beskriva vad som skett på en universitetsinstitution under drygt ett decennium kräver förstås en del eftertanke. Jag har valt att under några övergripande rubriker försöka fånga företeelser som jag menar varit kännetecknande, men jag har inga anspråk på att skildra IPD-eran ”så som den faktiskt var”. Då jag själv under fem år tillhört ledningsgruppen är det förstås omöjligt att göra en objektiv framställning. Beskrivningen präglas av mitt perspektiv, av mitt urval och av min tolkning. Vad som är relevant får till sist läsaren avgöra.

En del medvetna avgränsningar har gjorts. Jag har marginellt beskrivit samhällsutveckling och skeenden i högskolevärlden som naturligtvis påverkat alla institutioner under den här perioden, även IPD. Jag har också försökt avgränsa gentemot UFN och UFL, de två fakulteter som IPD varit mest beroende av och beställarinstitution till. Svårast har avgränsningen till UFN varit. Samarbetet har tidvis varit intensivt och sammanflätat. En av utgångspunkterna vid omorganisationen var faktiskt att etablera ett nära samarbete mellan fakultets- och institutionsnivåerna vilket bl.a. manifesterades i att UFN och institutionernas styrelser hade gemensamt arbetsutskott fram till och med 2006.

Ytterst få personer har nämnts vid namn. Detta är medvetet på grund av svårigheten att göra ett rättvist urval. Alla engagerade och initiativrika personer som varit anställda på IPD under den här perioden har haft den största betydelse. Särskild uppmärksamhet borde här ägnas åt administratörer och handläggare. De får sällan sätta sina namn på skrifter och handlingar. Men utan deras

hängivna, kunniga och ofta tålmodiga arbete skulle verksamheten inte fungera.

Många dokument har funnits till mitt förfogande: protokoll, verksamhetsberättelser, underlag för styrelser och nämnder, självvärderingar, utvärderingar, sammanställningar, brev, skrifter m.fl. Lärare, forskare, ledningspersoner och handläggare har varit behjälpliga med svar på frågor och synpunkter på texten. Varmt tack till alla!

I juni 2010

Birgit Lendabls Rosendahl

Innehåll

Sex blir En – utveckling av en institutionskultur	3
Enheterna och identiteten	11
Strävan mot en innehållslig organisation	23
IPD & Lärarutbildningen	27
Mitt i City – Ut i världen	33
Institutionens huvuduppgifter – verksamhet och utveckling	39
En blir Tre	55
Prefektens efterord	61
Bilagor:	
1. Personalfakta	75
2. Gemensam ledning och administration vid IPD	77

Sex blir en – utveckling av en institutionskultur

Institutionen för pedagogik och didaktik, IPD, bildades den 1 januari 1999 genom sammanslagning av sex institutioner: Pedagogik, Metodik i lärarutbildningen, Ämnesdidaktik i lärarutbildningen, Skapande ämnen i lärarutbildningen, Specialpedagogik samt Yrkespedagogik. Även utbildningsledarfunktioner och studerandeadministration, som delvis haft sin hemvist på sektionkansliet, fördes till IPD. Forskarutbildningen kom under några år att ligga på fakultetsnivån.

Omorganisationen av den utbildningsvetenskapliga sektionen (USN) hade föregåtts av ett antal utredningar. I maj 1995 presenterade dåvarande sektionsskanus Gunilla Svingby en ”*Preliminär arbetsPM*” som innehöll en analys av ett antal problem i institutionsindelningen. Hon pekade framför allt på två: otydliga gränser mellan institutionerna och svag koppling mellan grundutbildning och forskning vid samtliga institutioner. Ett utkast till en ny indelning, som baserades på hur ”den goda institutionen” skulle vara uppbyggd, gick ut på snabbremiss till berörda. Problemanalysen var alla överens om men det nya förslaget fick inget gensvar.

Av de utredningar som följde kan nämnas Gudrun Balkes *Tillståndsbeskrivning*, som i sin tur låg till grund för Anders Franssons *Granskning och förslag till ny institutionsindelning* våren 1996. I den förstnämnda framhölls personalens engagemang och vilja till förändring som starkt stöd för en omorganisation. De problem som bland andra motiverade detta hörde delvis samman: USN hade programansvar för lärarutbildningarna men saknade både ekonomiskt ansvar och kursansvar för de delar som låg utanför sektionen. Innehållet inom vårt kunskapsområde hade minskat i lärarutbildningen, i flera fall till några få poäng. Kompetensgränserna var relativt diffusa mellan institutionerna och budgeten hade minskat drastiskt på flera. Det förekom revirkamper och strider om grundutbildningsmedel och möjligheterna att fungera på ett funktionellt sätt blev allt sämre. Institutionerna hade från början organiserats på olika sätt.

Några hade definierats utifrån ett kunskapsområde och var forskningsstarka, medan andra definierats utifrån en yrkesverksamhet. De som var koncentrerade på pedagogiska professionsutbildningar var starkt beroende av konjunktur och svängningar i utbildningsbehov och var dessutom inte kompletta institutioner även om några var på god väg att utveckla både forskning och forskarskola.

Franssons förslag innebar att de sex institutionerna skulle formeras i tre: Pedagogik, Didaktik och Specialpedagogik. Samtliga skulle vara kompletta med både grundutbildning och forskning samt med stark koppling till forskarutbildning. Samtliga skulle också ha naturliga och starka kontakter med "fältet". Efter en remissrunda och åtskilliga stormötesdiskussioner ansågs grunden för indelningen vara oklar och kopplingen svag till utredningen om lärarutbildningens styrfunktion, som pågick parallellt. Med kraft förordades att indelningen måste vila på disciplinär grund. Det fanns dock stora svårigheter med att definiera tydliga kunskapsområden som indelning. Därför vore en storinstitution det enklaste. Argument mot en sådan var emellertid storleken samt att de problem som nu förekom på sektionen skulle komma att flyttas över.

USN föreslog därför två institutioner med Pedagogik som sammanhållande disciplinär grund: Pedagogik med inriktning mot lärande och undervisning samt Pedagogik med inriktning mot utbildning och samhälle. Forskarutbildningen skulle bli sektionsgemensam. Tanken var att beslutet skulle träda i kraft den 1 januari 1998. Men även detta förslag fick svag uppslutning. Ett möte med sektionens professorer klargjorde att gränsdragningen mellan de två föreslagna institutionerna skulle skapa fler svårigheter än den skulle lösa. Det skulle också uppstå en svår obalans mellan de båda institutionerna.

Ett reviderat förslag, som också blev det slutgiltiga, innebar att en storinstitution trots allt var den bästa lösningen. Denna skulle bestå av ett antal arbetsenheter vilket skulle ge större utrymme för flexibilitet än de gamla institutionerna hade kunnat. Inom enheterna skulle kunskapsområden eller pro-

blemfält etableras och utvecklas. Organisationen skulle därmed bli möjlig att anpassa till såväl interna som externa förändringar. Förslaget antogs och beslut i universitetsstyrelsen fattades. IPD blev alltså en stor institution med mer än 300 anställda och årliga kontakter med nära 5000 studenter. Redan året före det formella bildandet var planeringsarbetet igång. Lärare och forskare formerade sig kring olika innehållsliga intressen. Diskussioner pågick och de nya enhetsbildningarna fick konturer. Ledningen skulle bestå av enhetschef, enhetsadministratör och en forskningsföreträdare, som också var vice enhetschef.

De sju arbetsenheter som fanns från starten och som sedan fungerat under hela perioden har varit samlade kring följande kunskapsområden: Barn- och ungdomsvetenskap, Individ, kultur och samhälle, Lärande i vuxenliv, Lärande och undervisning, Specialpedagogik, Språk och litteratur samt Ämnesdidaktik. Benämningarna arbetades fram av den grupp personer som formade enheten. Några av dessa enheter attraherade personal som tillhört tidigare institutioner med likartade kompetensområden, främst kanske specialpedagogik och ämnesdidaktik. Dock var det ingen total överensstämmelse. Andra enheter, exempelvis Lärande i vuxenliv, kom att innehålla personer från flera tidigare institutioner. Det fanns emellertid goda möjligheter att inledningsvis byta enhet för den som så önskade. Personalen kunde ha intressen och kompetens inom områden som förekom på flera. Till sist gällde det dock att välja tillhörighet. Det skulle inte vara vattentäta skott mellan enheterna. Samarbete uppmuntrades och utbildningsorganisationen skulle gå horisontellt över den vertikala enhetsorganisationen. Det var således en matrisorganisation som valdes för IPD.

Matrisorganisationen är värd några rader. Behovet att kunna hantera ökad komplexitet i en dynamisk och föränderlig miljö brukar vara skäl som anges för att välja att organisera sig i matrisform. Den utvecklar motivation och flexibilitet och kan snabbt reagera genom sina många kommunikationskanaler. Beslut

Det skulle inte vara vattentäta skott mellan enheterna.

”

tar dock ofta längre tid att fatta då flera chefer ska vara med och bestämma och hinna förankra i sina grupper. Men det är fullt möjligt att kvaliteten på besluten därmed också blir bättre. Matrisorganisationen vid IPD innebar att enhetschefer och studierektorer ansvarade för olika områden såväl ekonomiskt som kvalitativt. Enhetscheferna ansvarade för personal: arbetsplanering, kompetensutveckling, lönesamtal, arbetsmiljö bl.a. och studierektorernas ansvar gällde utbildningsverksamhet i vid bemärkelse. Ledningsgruppen bestod således av samtliga enhetschefer och studierektorer och leddes av prefekt med stf prefekter.

I litteratur om matrisstrukturer sägs det att det krävs en avsevärd mognad av cheferna för att fatta gemensamma beslut och ta gemensamt ansvar. Ett vanligt problem är att klara av maktkamper, där flera kämpar för sina egna områden och ofta om gemensamma resurser. Behovet av att kunna balansera motstridiga mål ligger inbyggt i matrisen. Vid mina samtal med några enhetschefer framkom att den önskvärda mognaden inträtt allteftersom, och att fokus förflyttats i riktning mot institutionen som helhet. Det har emellertid inneburit hög arbetsbelastning och många möten, både formella och informella, vilka i sin tur ofta har medfört nya arbetsuppgifter. Dock har flera menat att dessa gemensamma möten och regelbundet förekommande ledningsdagar, höst och vår, också fört med sig nyttig fortbildning och vidgade perspektiv. Att ofta möta andra chefer med likartade arbetsuppgifter har lett till ömsesidigt utbyte och påtagligt reducerat de problem, som mellanchefer vanligen upplever.

Vad har då matrisorganisationen resulterat i för personal som inte haft chefspositioner?

Först kan nämnas att prefektens roll inte är densamma som på en mindre, traditionell institution. Lärare och forskare och studenter har andra chefer att vända sig till innan de i sista hand tar kontakt med prefekten. Att inte ”vara sedd av prefekten” var till en början ett bekymmer för några. Det hade man hittills varit van vid. Det var med andra ord längre väg mellan den anställde

och prefekten än tidigare. En stor del av de dagliga göromålen var decentraliserade och prefekten kunde ägna mer tid åt långsiktig planering samt åt övergripande och sammanhållande frågor. För att i någon mån korta avståndet besökte prefekten regelbundet de olika enheterna för att lyssna, informera och diskutera.

Två uppföljningsstudier genomfördes av omorganisationen. Den första, med undertiteln *Om tillståndet och färdriktningen* (Lars-Erik Olsson & Lars-Erik Norbäck, dec 1999), visade att en del av de problem som omorganisationen avsett att lösa hade lösts: interna motsättningar, statuskillnader och revirbeteenden förekom inte längre. Bättre service till studenterna och ett ökat kostnadsmedvetande var andra positiva konsekvenser. Samspelet mellan IPD och fakulteten upplevdes emellertid oklart och administratörerna överlag ansåg att arbetsbelastningen ökat, inte minst på grund av att gemensamma spelregler och rutiner ännu inte åstadkommits.

Institutionsstyrelsen gjorde därefter en kartläggning av enheterna vid IPD där styrelsemedlemmar själva genomförde intervjuer med personalen. *En sammanställning* (Mikael Alexandersson & Rolf Lander, 2001) visade bl.a. på följande önskemål: enhetliga och tydliga rutiner för administratörer och kursledare, klarläggande av arbetsuppgifter mellan enhetschefer och studierektorer samt mellan studierektorer, studievägledare och kursledare, en mer formell informationsstruktur som kunde motverka det demokratiunderskott, som många upplevde, där man var osäker på hur man kunde skaffa sig inflytande i verksamheten. Samspelet mellan olika personalkategorier hade ökat på de nya enheterna. Men det fanns ett stort behov av fler medarbetare med formell forskarkompetens och av kontinuerliga möten mellan forskare och lärare där doktorander också fick en tydlig hemvist. I studien pekades också på jämställdhetsproblematiken som ökat med de informella och anonyma hierarkier, som många menade förekom.

Att utveckla en gemensam institutionskultur ansågs nu viktigt. De tidi-

Att inte "vara sedd av prefekten" var ett bekymmer för några.

”

gare institutionerna hade bedrivit sin verksamhet självständigt och utan andra gemensamma regler än de som fanns för universitetet generellt. När nu personal från olika institutionskulturer kom samman, fördes många berikande samtal om ”hur man gjort tidigare” och ”vad som kunde vara relevant att göra nu”. I ledningsgruppen, där samtliga enhetschefer ingick, kunde efterhand gemensamma riktlinjer och rutiner fastställas. Detta kom tidigt att gälla kursledaruppdraget. Efter en intervjurunda med ett 20-tal kursledare framgick det att såväl uppfattningen om vad uppdraget innebar som hanteringen av detta såg mycket olika ut. En *Kursledarguide* arbetades fram. Den innehöll en checklista för kursledarens olika arbetsuppgifter före, under och efter en kurs, samt hänvisningar till gällande rutiner och riktlinjer t.ex. för examination och utvärdering. Kursledarsvaret blev därmed också synligt och särskilda medel från kursbudgeten kunde avsättas för arbetet. Kursledarguiden förnyades varje år efter diskussioner med berörda och kom på så sätt att bidra till tydlighet för lärare och studieadministratörer samt ökad rättssäkerhet för studenterna.

Bemanningen av kurser och uppdrag skedde i ledningsgruppen. Studierektorerna framförde sina önskemål och behov och enhetscheferna presenterade sin personals kompetens och möjligheter till medverkan. Dessa bemanningsdiskussioner skedde tidigt på våren inför höstens verksamhet och sent på hösten inför vårens kurser och var minst sagt engagerande begivenheter. Här möttes de olika chefernas perspektiv och önskemål; studierektorernas kvalitetskrav på undervisningen och enhetschefernas fokus på personalplanering. Den stora institutionens möjligheter att här kunna samverka över enhetsgränser och studierektorsområden var en styrka. Övertid och underbemanning kunde oftast lösas. Men det krävdes snart en *Bemanningsstrategi* och *Kursöverenskommelser* för att få stadga i organisationen inte minst budgetmässigt.

Under de första åren ägnades således en hel del tid och arbete åt att utveckla och sätta på pränt gemensamma rutiner och riktlinjer. Många var involverade

och efter hand som tydligheten blev större blev osäkerheten mindre och frågorna färre. Ett långsiktigt arbete blev dock att kommunicera dessa riktlinjer och överenskommelser ut i organisationen. Det var inte helt lätt. Den gamla kulturens makt var stor. Några ville helst göra så som de tidigare gjort, kanske av gammal vana, kanske för att tidigare rutiner ansågs vara bättre. Men en ständigt pågående information och kommunikation om vad som nu gällde, gjorde att IPD så småningom fick en gemensam institutionskultur.

Enheterna och identiteten

Lärare, forskare och doktorander har haft sin hemvist på olika arbetsenheter, vilka efterhand utvecklats olika identiteter kopplat till individernas kompetens och kunskapsintressen. På regelbundna enhetsmöten har erfarenhetsutbyte skett och idéer har uppstått om projekt, konferenser, temadagar och kompetensutveckling. Kreativiteten har varit stor. Debatten livlig. Möten mellan människor med olika intressen och bakgrund fruktbar. Ofta har gästforskare och gästdoktorander medverkat till att perspektiven vidgats. Det är på enheterna som själva motorn i institutionens verksamhet funnits. När nu enheterna i sin ursprungliga form upphört och medarbetarna kommer att ingå i nya institutionsbildningar är det intressant att fundera något över utvecklingen. Vad menar enheterna själva har varit viktiga skeenden och händelser under denna tid? Här följer deras egna beskrivningar.

Enheten för Lärande i Vuxenliv (LIV)

Enheten har verkat för att utveckla frågor som har med vuxnas lärande att göra, såväl i formella som i informella sammanhang. Vuxenutbildning, folkbildning och lärande i arbetslivet var ett stort verksamhetsområde i början av perioden genom bl.a. utvärderingen av kunskapslyftet, utvärderingar av folkbildningen samt samarbetet med Linköpings universitet när det gällde forskarskolan för vuxnas lärande. Ett flertal avhandlingar har kommit till inom detta område och ytterligare några är på gång.

Några medarbetare från den tidigare metodikinstitutionen hade med sig skol-utvecklingsprojekt till LIV, projekt som sedan kontinuerligt utvecklats inom SKUT- gruppen och vidare förvaltats och utvidgats till en KAM - kvalitetsarbete och skolutveckling genom aktionsforskning. Med ledning från IPD startades ett nordiskt nätverk för aktionsforskning som senare också kom att ingå i det internationella projektet PEP, Pedagogy, Education, Praxis, där en av koordinato-

---

Det är på enheterna som själva motorn i institutionens verksamhet funnits.

rerna tillhör LIV. Genom detta samarbete har enheten gästats av många internationella forskare, bl.a. Stephen Kemmis, Charles Sturt University, Wilfred Carr, University of Sheffield, Petra Ponte, Utrecht University of Applied Sciences. Andra gästprofessorer som haft betydelse för enheten har varit Ivor Goodson, University of Brighton och Milbrey Mc Laughlin, University of Stanford.

Medarbetarna från den tidigare yrkespedagogiska institutionen beviljades ett projekt finansierat av valideringsdelegationen. Detta projekt var ett led i arbetet med breddad rekrytering till högskolan, en viktig del i pedagogisk yrkeshandledning. Det utgjorde också inledningen till den flexibelt upplagda förberedande inriktningen på lärarprogrammet, kallad LYS. Den riktar sig till blivande yrkeslärare som saknar tillräcklig behörighet för att söka direkt till lärarutbildningens korta program. Ytterligare en viktig händelse kan exemplifieras av ett gemensamt bokprojekt *"Lärande i vuxenlivet"* (Studentlitteratur 2005) - en satsning som fick personer som inte tidigare arbetat ihop att skapa något konkret tillsammans.

En lyckosam professorsrekrytering bidrog i mitten på 2000 talet till att perspektivet på enheten vidgades att omfatta hela utbildningssystemets omvandling. Bildandet av forskningsmiljön Pedagogik & Politik samt kollegiet med samma namn innebar att vi byggde upp ett strategiskt viktigt område om utbildningspolitik och det politiska i utbildningssammanhang. Området har samlat medarbetare från hela institutionen, svenska och nordiska forskningsnätverk har skapats och ett antal externfinansierade projekt pågår.

Det har hela tiden funnits en ambition att föra samman utbildning och forskning om arbetslivet med den skolforskning som handlar om lärares lärande och som också är en del av arbetslivet. Av tradition har arbetsliv och skola gått i två parallella spår. Många exempel på uppdelningen finns i samhället runt omkring oss. Processen med att integrera dessa verksamhetsområden har därför gått långsamt men ändå framåt.

Enheten för specialpedagogik (Spec)

Enheten har utgjort en komplett akademisk miljö med utbildning, forskning och samverkan. Utbildningsverksamheten har varit mest omfattande, där vi deltagit i bl.a. två program på avancerad nivå: specialpedagogiska programmet och speciallärarprogrammet. Under IPD epoken har enheten varit den som haft störst uppdragsverksamhet per anställd, då specialpedagogik varit ett starkt efterfrågat område. Här följer några nedslag i enhetens historia.

IPD fick i samband med ett nationellt Skolverksuppdrag 2002-2003 i uppdrag att kompetensutveckla lärare i specialpedagogik. Uppdraget hänsköts till enheten att i samverkan med andra lärosäten genomföra nätbaserade kurser i ämnet. Dessa kurser blev de första nätbaserade som personalen vid enheten anordnade. Lärplattformen var Ping-Pong – en föregångare till GUL, som nu används vid GU - och utbildningen för undervisande lärare i kurserna skedde genom Uppsala universitets försorg.

I februari 2000 anordnade enheten konferensen ”Normalitet – Avvikelse – Differentiering” med såväl internationella som nationella forskare inom det specialpedagogiska fältet. Utgångspunkten för konferensen var *SOU 1999:63 Att lära och leda* och vikten av att en reformerad lärarutbildning skulle möjliggöra att alla barns och ungdomars behov i olika utbildningsmiljöer tillgodosågs. År 2005 anordnade enheten i samverkan med Specialpedagogiska institutet och FoU i Väst konferensen ”Samverkan – Samhörighet – Särskil(j)d” med fokus på hur barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning får inflytande i skola och samhälle. I oktober 2008 hölls temadagen ”Dokumentation och bedömning – Nya riktlinjer för IUP och skriftliga omdömen samt åtgärdsprogram”. Föreläsare från Skolverket och IPD bidrog med innehållet och Kjell Härnqvist-salen var i princip fylld av deltagande lärare och skolledare.

2007 nominerades den specialpedagogiska utbildningsmiljön vid IPD av

GU att ansöka om Högskoleverkets utmärkelse ”Framstående utbildningsmiljö 2007”. Ett av skälen var att den specialpedagogiska utbildningsmiljön definierades som en komplett akademisk miljö med utgångspunkt i antingen gemensamma ”kunskapsobjekt” eller gemensamma ”studieobjekt” kopplade till den specialpedagogiska forskningsplattformen. Ett resultat av den framtagna forskningsplattformen är en antologi där tjugo författare presenterar studier som utgår från den specialpedagogiska forskningsmiljön, Ahlberg, A. (red.)(2009). *Specialpedagogisk forskning – en mångfacetterad utmaning*. Lund: Studentlitteratur.

Sheila Riddell, Professor of Inclusion and Diversity, University of Edinburgh var gästprofessor vid enheten hösten 2002 och 2003, i syfte att stödja och utveckla personalen gällande specialpedagogisk forskning. Hon ansvarade bl.a. för en forskarutbildningskurs. Alan Dyson, Professor of Education, University of Manchester innehade en gästprofessur vid institutionen 2009 och blir hedersdoktor vid fakulteten 2010. Hans närvaro har bl.a. bidragit till att forskare vid enheten i samverkan med University of Manchester har skapat ett internationellt forskningsnätverk. Han har också medverkat till att den specialpedagogiska forskningsplattformen nu befinner sig i ett starkt utvecklingskede.

Enheten för Språk och Litteratur (SoL)

Den största enskilda grupperingen inom SoL-enheten har utgjorts av projektet *Nationella prov i främmande språk (NAFS)*, som arbetar på Skolverkets uppdrag med utveckling av olika typer av prov och bedömningsmaterial för den svenska grundskolan, gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Verksamheten har funnits vid Göteborgs universitet sedan 1980-talet. Den nuvarande verksamheten, som ingår i forskningsmiljön LBFS (Lärande och Bedömning i Främmande Språk) inrymmer såväl formativa som summativa material i engelska, franska, spanska och tyska, som produceras för den svenska skolan. Projektet har genom åren

genererat ett antal akademiska arbeten på olika nivåer. Under de senaste tio åren har verksamheten i projektet alltmer kommit att ta steget utanför landets gränser genom mångas medverkan i nätverk, projekt och konferenser, främst i Europa men även i USA och Asien.

Under de senaste åren har det s.k. NAFS-seminariet, öppet även för icke projektanställda, besökts av ett antal internationellt kända experter, som gett intressanta presentationer och även diskuterat generella och nationellt svenska frågor med seminariedeltagarna. Slutligen kan nämnas att projektledaren i NAFS sedan 2006 är sekreterare i The European Association for Language Testing and Assessment (EALTA), en organisation som i nuläget har ca 1 200 medlemmar runt om i världen. I uppdraget ingår att ansvara för organisationens hemsida. Detta innebär bland annat att Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik och SoL-enheten exponeras på ett synnerligen glädjande sätt och att de internationella kontakterna successivt ökar i omfattning.

Medarbetare vid Enheten för språk och litteratur deltog under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet som experter vid utvecklingen av modeller av *Europeisk språkportfolio (ESP)* för tre olika åldersgrupper i Sverige: 6-11 år, 12-16 år och 16+. Språkportfolion består av tre delar (Språkpasset, Språkbiografin och Dossiern) och är ett pedagogiskt verktyg vars främsta syfte är att göra elever mer medvetna om sin egen språkinläring och språkutveckling.

Läroarbetsutbildare vid Enheten har under ett par år både deltagit i utvecklingen och implementeringen av en didaktisk portfolio för språkläroarbetsstudenter, *the European Portfolio for Student Teachers of Languages (EPOSTL)*. Portfolion togs fram av en grupp forskare och läroarbetsutbildare från sex olika länder under ett treårigt projekt (2004-2007) vid European Centre for Modern Languages i Österrike. Läroarbetsutbildare och läroarbetsstudenter från ett trettiotal länder deltog i workshops och lämnade synpunkter på innehåll och form. Under 2008-2011 har projektet gått in i en implementeringsfas och läroarbetsstudenter vid Göteborgs universitet

med inriktning engelska har arbetat med portfolion i de högskoleförlagda och verksamhetsförlagda delarna av utbildningen. Lärarutbildarna har presenterat både nationellt och internationellt hur de har arbetat med EPOSTL i lärarutbildningen vid Göteborgs universitet.

Ytterligare ett internationellt inslag i SOL-enhetens verksamhet är forskning om språk och ämnesintegrerad undervisning (*Content and Language Integrated Learning, CLIL*). Enheten är representerad på ett aktivt sätt inom det europeiska nätverket CLIL ReN och har presenterat bidrag vid ett antal internationella konferenser. I samverkan med Stockholms universitet har planeringsbidrag erhållits från Vetenskapsrådet och med dessa medel har omfattande forskningsansökningar skrivits.

Enheten för lärande och undervisning (LoU)

Vid enheten har omfattande forskning bedrivits om lärande och undervisning i skola, högre utbildning, institutionella miljöer och i arbetslivet. Ett viktigt och expanderande område har varit flexibelt lärande och hur nya teknologier förändrar villkoren för lärande i utbildning, i vardag och i arbete. Ett annat centralt forskningsområde är undervisningens och lärandets villkor. Ett uttalat mål har varit att enhetens forskning ska utgöra basen för utveckling av innehåll och arbetsformer inom undervisning riktad mot såväl formell utbildning som andra sektorer i samhället.

Lärare vid enheten har ansvarat för och medverkat i de gemensamma kurserna inom lärarprogrammet, samt utvecklat och medverkat i de högskolepedagogiska kurserna. De har också fortlöpande medverkat i kurser vid andra fakulteter inom Göteborgs universitet.

Enheten har varit grupperad utifrån tre profilområden: Fenomenografi och variationsteori, Lärande, interaktion och medierad kommunikation (LIM)

(LinCS) samt Undervisning, profession och lärande.

Ett stort internationellt utbyte har förekommit vid enheten. Forskare och doktorander har under perioder vistats vid olika universitet och ett stort antal gästforskare från andra länder har besökt enheten under längre eller kortare perioder. 2004 var Sylvia Edwards från Queensland gästforskare. Under 2005 kom Sanne Akkerman, Utrecht, Karen Andreasen, Aalborg, Marta Fülöp, Budapest, Gloria Dall'Alba, Queensland, Cheung Wai Ming, Hong Kong, Thabit Al-Murani, Oxford och Elina Hella Finland.

Lory Dance, USA var på enheten 2006-2007 och Pang Ming Fai från Hong Kong hade en gästprofessur under 2009 vid institutionen och har återkommit vid flera tillfällen. Under 2008 har Tom Popkewitz från Wisconsin-Madison och Monika Nerland från Oslo besökt enheten och under 2009 Christine Bruce från Brisbane, Kristin Børte, Simula School of Research and Innovation, Aleksander Baucal från Belgrad och Anne Mangen från Stavanger vistats här.

Enheten för individ, kultur och samhälle (SAM)

När omorganisationen skedde och enheten bildades kom till en början mycket tid och kraft att ägnas åt den fysiska placeringen i Mölndal. Större delen av den gamla pedagogiska institutionens medarbetare ingick i den nya SAM enheten, men också personal från de estetiska ämnena och från idrottsvetarna fanns med plus personer från andra institutioner. SAM enheten var stor och kom att bli utspridd på tre våningsplan och i olika delar av huset, trots protester. Detta plus att verksamhetsprofilen var spretig innebar svårigheter i inledningsskedet. Ganska snart fick man också säga upp personal och frågan om på vilken fakultet de praktiskt estetiska ämnena skulle placeras blev föremål för en utredning vid GU. Först under senare år har en överenskommelse skrivits när det gäller kurser inom det konstnärliga området som flyttar över till Konstnärliga fakultetsnämnden.

När den förnyade lärarutbildningen planerades upptäckte enheten att pedagogik knappast fanns representerat. Enheten anordnade en intern konferens där lärarutbildningen och pedagogikämnet diskuteras. Detta kom att leda till en större medvetenhet om problemen men också öppna för nya tankar om hur ämnet och den forskning som bedrevs på enheten skulle kunna bidra i utbildningen. Under perioden kom flera medarbetare att få ett starkt inflytande på lärarutbildningen, både i nämnden för lärarutbildning, i kursplanegrupper och projekt samt i undervisningen.

Enhetens vida fokus speglas av de forskningsområden den omfattar där det utbildningssociologiska perspektivet är starkt. Inom forskningsmiljön FUR, bedrivs sedan lång tid forskning kring en samling klassiska pedagogiska frågor som kan sammanföras under tre huvudkategorier: individuella förutsättningar för utbildning, utbildningens organisation och resurser samt resultat av utbildning på individ- och systemnivå. En annan grupp arbetar med frågor kring kön, genus och jämställdhet. Flera forskare har också varit engagerade i genomförandet av den svenska delen av IEA PIRLS, vars huvudfråga är hur elevers läsprestation förändrats över tid. Även andra frågor om läsinlärning, läs- och skrivsvårigheter och dyslexi har engagerat forskare på enheten.

Efter flytten till centrala Göteborg har stora satsningar gjorts på Idrottshögskolans verksamhet. Idrotts- och friskvårdspedagogiken genomgick tillsammans med det övriga idrottsrelaterade kursutbudet inom UFN stora förändringar i början av decenniet. GU inrättade i maj 2001 Centrum för idrottsvetenskap (CIV) som ett fakultetsövergripande organ. Det kursutbud som gavs benämndes Idrottsvetenskap med inriktning mot lärarskap, ledarskap och hälsopedagogik. Medelstillsdelningen var under flera år en stående besvärlig fråga, där IPD gick in med extra medel för att stödja undervisning i mindre grupper som ansågs nödvändigt. År 2004 övergick centrumbildningen till Idrottshögskolan vid Göteborgs Universitet. Nya program har utformats och startat 2009: Hälsopro-

motionsprogrammet och program i Sport Coaching har blivit mycket populära med högt söktryck, precis som inriktningen på lärarprogrammet. Under 2009 har även en nationell forskarskola i idrottsvetenskap startat där IPD är värd. Och Centrum för Hälsa och Prestationsutveckling förlagt till Skånegatan har påbörjats. Verksamheten växer och många nya medarbetare anställs.

Enheten för ämnesdidaktik (Ädid)

Enheten startade sin verksamhet ganska turbulent det första två åren. Två frågor präglade inledningen: Forskarskolan i ämnesdidaktik och dess fortsättning samt den institutionella placeringen av ämnesdidaktikerna. Forskarskolan i ämnesdidaktik startade som den första forskarutbildningen inom området i Sverige 1996. Flera antagningar gjordes men när sedan IPD skulle bildas kom denna forskarskola att diskuteras. I de första diskussionerna menade fakulteten och institutionen att de som antagits i forskarskolan nu skulle ansöka på nytt till den gemensamma forskarutbildningen. Ett febrilt arbete startades av doktoranderna som vägrade söka om. Det visade sig så småningom omöjligt för fakulteten att driva detta vidare.

De 35 doktorander det gällde fördes till slut över till forskarutbildningen i ämnesdidaktik. Många av dessa har sedan disputerat.

I början av 2000-talet försökte institutionen för matematik på Naturvetenskapliga fakulteten att övertala ämnesdidaktiker vid IPD att flytta över till dem. Frågan fördes upp på fakultetsnivå. Dåvarande dekan på UFN skrev ett brev till enheten och bad att få ett svar hur man såg på samarbete med institutionen för matematik/data. I stort sett alla på enheten avvisade en överflyttning och argumenterade utifrån att ämnesdidaktik är ett ämne med tillhörighet till pedagogikens vetenskapsområde.

Enhetens arbete med att utveckla ämnesdidaktik som forskningsämne har

varit en viktig fråga under hela perioden. Acceptansen av ämnesdidaktik inom ramen för forskarskolan CUL var en annan. Vid bildandet av IPD fanns en professor i ämnesdidaktik och snart bedömdes ytterligare fyra personer vara professorskompetenta i ämnet. Alla dessa är nu pensionerade och att generationsväxlingen inte fungerat har varit till stor nackdel för ämnets utveckling.

En gästprofessor från Leeds (John Leach) betydde mycket för utvecklingen av den Na-didaktiska miljön. En knytning mot fenomenografin och learning study gjordes genom att anställa Shirley Booth och senare Ming Fai som gästprofessorer.

Personalen på enheten har under åren varit involverade i flera projekt med skolverket som uppdragsgivare. Det gäller nationella utvärderingar, prov- och bedömningsbank, TIMSS, diagnosmaterial i matematik mm. På detta sätt har skolverket varit den huvudsakliga uppdragsgivaren. I mindre omfattning har man lyckats få stöd via Vetenskapsrådet. En ämnesdidaktisk konferensserie startades på initiativ av bl.a. Hesslefors Arktoft. Den första konferensen arrangerades i februari 2004 i Göteborg med stöd av IPD, Vetenskapsrådet och UFL. Konferenser har sedan dess genomförts varje år på olika platser i landet. I samarbete med Naturfagsentret i Oslo startades tidskriften Nordina (Nordic Studies in Science Education), som publicerar forskning inom det Na-didaktiska området.

Åren med IPD har för ämnesdidaktik betytt en tydligare koppling mot pedagogik, ett ökat samarbete över enhetsgränsen och en utveckling av ämnesdidaktik som forskningsämne. Men generationsväxlingen av seniora forskare återstår att göra.

Enheten för barn- och ungdomsvetenskap (BoU)

Vid enheten har bedrivits forskning, utbildning och uppdragsverksamhet om barns och ungas lärande och utveckling i vid bemärkelse, vilket inbegriper barns

och ungas socialisation, identifikation och kulturskapande, livsvillkor och lärande. Frågor om barns och ungas förändrade livsmiljöer i det senmoderna samhället och deras möjligheter till lek, kommunikation och lärande är några av de kompetensområden som ingått.

Enhetens medarbetare har medverkat i utbildning på grund och avancerad nivå i lärarutbildningen samt inom forskarutbildningen i pedagogik. Den forskning om små barns liv, lärande och i barnpedagogiskt arbete som pågått på enheten är ledande både nationellt och internationellt. De tidigare påbyggnadsutbildningarna för förskollärare och fritidspedagoger har fungerat som en rekryteringsbas när nya medarbetare efterfrågats. Många av kursdeltagarna har blivit antagna som doktorander vid fakultetens forskarutbildning och tjänstgör nu som universitetslektorer.

Enhetens forskningsmiljö om barns tidiga lärande har uppfattats av oss som stark och kreativ med en strävan att tydliggöra, utveckla och fördjupa kunskapsfältet. Vi ansökte därför till institutionsstyrelsen om inrättande av barn- och ungdomsvetenskap som eget huvudämne mot examen. Efter en del diskussion på institutionen, bl.a. om avgränsningen till övriga huvudämnena, beviljades 2006 examensrätten. Ämnet Barn- och ungdomsvetenskap har varit organiserat i följande kunskapsområden på enheten: Barns lek och lärande, Barns och ungas vardagsliv, Policy och profession samt Ungdomars vardagsliv.

Kurser för doktorander inom forskarutbildningen, där nationellt och internationellt erkända forskare medverkat, har varit kontinuerligt återkommande inslag i enhetens verksamhet. Professor Ingrid Pramling Samuelsson tilldelades 2007 presidentskap för internationella OMEP och en professur i UNESCO. Världskonferensen för OMEP genomförs i Göteborg i augusti 2010.

Strävan mot en innehållslig organisation

Undervisning och lärande handlar alltid om något dvs. om ett innehåll. Det var en omhuldad sanning vid IPD. Att använda detta tänkande även för organisation och administration blev en medveten strategi. Syftet var att effektivisera och kvalificera arbetet. Arbetsenheterna var från början formade runt kunskapsområden, mer eller mindre breda i sin definition. Enhetschef och forskningsföreträdare hade kompetens inom likartade innehållsliga områden som övriga på enheten. En policy var att enhetsadministratören så ofta som möjligt deltog i möten och kompetensutveckling inom enheten i syfte att bli bekant också med de innehållsliga frågorna. Snart blev emellertid även annan innehållslig organisering vid institutionen aktuell.

Först diskuterades studierektorsområdena. De hade konstruerats utifrån olika premisser. Några var programrelaterade, andra var kopplade till ämnesinnehåll och åter andra administrerade viss typ av kurser, t.ex. fristående kurser eller uppdragskurser. Det fanns med andra ord ingen sammanhållande idé bakom organisationen och studierektorn var i första hand en god organisatör men hade mindre möjlighet att granska kursutbud och utveckla kvalitet på innehållslig grund inom sitt område. Ett första förslag på en innehållslig organisering var kopplat till enheterna. Studierektorn skulle ansvara för de kurser som anknöt till enhetens kunskaps- och kompetensområden. Detta förkastades. En rädsla fanns att matrisorganisationen då skulle upphöra och enheterna bli allt mer institutionslika med de problem som skulle följa. Efter en del diskussion bestämdes slutligen en organisering med en innehållslig bas i huvudämnena och forskarutbildningsämnena. IPDs studierektorsområden har sedan dess varit Pedagogik & Allmändidaktik, Pedagogiskt Arbete, Specialpedagogik, Ämnesdidaktik, Barn- och Ungdomsvetenskap samt Idrottsvetenskap. Lärande, kommunikation och IT, som först utgjorde eget område, fördes 2006 till Pedagogik & Allmändidaktik.

Tvärfunktionella team som stöd för studierektorsområdena var nästa steg.

De organiserades i syfte att antalet personkontakter skulle bli så få som möjligt och att även administratörer och handläggare skulle få möjlighet att lära känna det innehåll som var föremål för deras arbete. Så formerades en grupp kring varje studierektor med ansvar för studievägledning, kursadministration och ekonomihantering. Fördelarna var flera med ett bestämt team på varje studierektorsområde. Kursledare och lärare lärde känna teamet och vice versa. Men nackdelarna kunde vara att delta i möten som inte direkt gällde den egna arbetsuppgiften. Det var en grannliga uppgift för studierektorn att planera de gemensamma sammankomsterna så de blev meningsfulla för alla.

Uppdragsverksamheten vid institutionen hade från starten av IPD två ingångar utifrån: dels kunde man vända sig till enheterna, dels till studierektor för samverkansfrågorna. Till hennes förfogande fanns också några handläggare vid det gemensamma kansliet. Handläggningen av ärendena kunde ofta ta tid eftersom de måste passera olika medarbetare innan alla frågor hade fått svar. Även inom denna verksamhet blev behovet allt större av att frågorna direkt hanterades nära de personer som skulle utföra uppdragen, dvs. de som var innehållsligt kompetenta. Resultatet av utredningar och diskussioner blev att alla uppdrag fick en ingång på IPD centralt där de snabbt skickades vidare till antingen relevant studierektor, när det gällde poänggivande kurser, eller relevant enhetschef för övriga uppdrag. Dessa medarbetare hade den innehållsliga kompetensen för uppdraget i fråga och kunskap om de personella resurserna och kunde därför föra den fortsatta dialogen direkt med uppdragsgivaren. Upplägget kompletterades med handläggare på central nivå med ansvar för kontrakt, juridiska frågor och för institutionens marknadsföring.

Kompleta Akademiska Miljöer, KAM, kom att bli en central strategisk idé som successivt utvecklades. Med KAM menades en innehållslig organisering i olika grupper eller ”miljöer”, som skulle svara för utbildning, forskning och samverkan inom ett givet kunskapsområde. En sådan organisering skulle med-

verka till att stärka forskningsanknytning av utbildning och uppdragsverksamhet och samtidigt inspirera forskarna genom närheten till den pedagogiska praktiken. Förhoppningen var alltså att åstadkomma en inre dynamik mellan de olika uppgifterna och stimulera till en kontinuerlig kompetensutveckling inom kunskapsfältet. På idéplanet ansågs KAM spännande och fruktbart, men det fanns en hel del frågor kring hur detta i praktiken skulle komma att fungera. Skulle de forskningsmiljöer som redan fanns vid IPD utgöra basen eller skulle KAM formeras kring efterfrågade utbildningsområden? Kunde samma person tillhöra mer än en KAM och vad hände med smala områden som knappast skulle kunna utgöra en egen miljö?

Vad styrelse och ledningsgrupp betonade var att KAM inte skulle tvinga in människor i olika grupperingar. Syftet var att stimulera till samtal och kunskapsöverföring mellan människor med likartade kunskapsintressen men med olika huvuduppgifter inom institutionen. Miljöerna skulle också vara relativt breda för att kunna vara flexibla och ett samarbete mellan miljöer skulle uppmuntras. Att någon form av incitament skulle behövas för att pröva idén var givet. Inför regeringens aviserade kompetenssatsning för lärare i läs- och skrivutveckling samt matematik gavs ett sådant tillfälle. Styrelsen avsatte strategiska medel för inventering av den kunskap och kompetens som fanns på flera olika enheter och intresserade forskare och lärare inbjöds att skapa miljö kring dessa frågor. Förutom en beredskap inför den prioriterade kompetenssatsningen fick vi också erfarenhet av såväl möjligheter som problem med KAM. Den strategiska idén har levt vidare och starkt påverkat den nya organiseringen efter IPD epoken, där medarbetare betonat vikten av institutioner som innehåller kompletta akademiska miljöer.

Likabehandlingsarbetet kom också att bli ett led i strävan att så långt möjligt integrera innehåll och organisation. Idealt skulle frågor om likabehandling,

På idéplanet
ansågs KAM
spännande ...

jämställdhet, miljöfrågor, inflytandefrågor och liknande vara naturliga dimensioner i vardagsarbetet som alla medarbetare skulle bevaka. Detta är dock inte så enkelt att åstadkomma i praktiken. Risk finns att dessa frågor försvinner. Ledningsgruppen diskuterade om det var möjligt att effektivisera arbetet med likabehandling och jämställdhet och våren 2007 anställdes en handläggare specifikt för detta. Uppgiften var både student- och personalrelaterad och innebar att bevaka och stödja institutionens verksamhet beträffande jämställdhet, jämlikhet och mångfald, att initiera frågor och uppmärksamma möjligheter inom likabehandlingsarbetet samt att konkret handlägga ärenden inom området med utgångspunkt från aktuella policydokument. Ett arbete som genast påbörjades var en översyn av medarbetarsamtalen vid enheterna. Ett annat var att utveckla ett gemensamt kursvärderingssystem som kunde fånga upp likabehandlingsperspektiv.

I en stor organisation är det förstås särskilt angeläget att ständigt granska hur organisation, administration och handläggning sker. Att företrädarna har innehållslig kompetens så långt möjligt har således varit en strävan, en annan att handläggningen sker i nära anslutning till den verksamhet den är tänkt att stödja.

IPD & Lärarutbildningen

Den förnyade lärarutbildningen startade 2001 och innebar att åtta olika lärarutbildningar nu skulle ingå i ett utbildningsprogram. För första gången fanns inga detaljerade anvisningar från staten om hur programmet skulle utformas. Utöver proposition och examensordning var det upp till det enskilda lärosätet att utveckla en utbildning som skulle vara hela universitetets angelägenhet. En samverkan skulle ske mellan institutioner både i Allmänna utbildningsområdet, gemensamt för alla studerande, och i Inriktningarna, som kunde väljas.

Inledningsskedet blev pressat. En avgörande orsak var med all sannolikhet den alltför korta förberedelse tiden. Regeringen avtog en begäran om uppskov, som kommit från landets samtliga lärosäten. Många beslut kom till i planeringsskedet utan tillräcklig förankring och det nya beslutsorganet, UFL, hade svårt att finna sin plats i den etablerade fakultetsorganisationen.

Den första tiden var således turbulent. För många vid IPD var det svårt att acceptera att ansvaret för lärarutbildning nu låg någon annanstans. Det förekom propåer om att IPD och UFN borde kämpa för att få tillbaka ansvaret, och ledningen hade svårigheter att nå ut med de faktiska omständigheterna kring beslutet. Första tiden förekom också en hel del oklarheter. Brist på riktlinjer och beslut och ibland dubbla budskap ledde till missförstånd. Enskilda kom i kläm, både på IPD och på UFL och säkert även på andra institutioner.

Så här i backspegeln kan olika skeden och förhållningssätt till den nya situationen urskiljas. Första tiden kan karaktäriseras av **ett långsamt accepterande** av den nya leverantörsrollen. IPD var en av många institutioner som fick beställningar från UFL. Det gällde att utveckla former för samarbete både med lärarutbildningskansliet och med andra fakulteter och institutioner samt med vår egen fakultet, UFN, som hade kontaktansvaret via sin utbildningsledare. Ett inte så obetydligt inre arbete på institutionen förekom också. Det krävdes saklig information om de premisser som nu gällde. Många medarbetare hade fått förändrade uppgifter eller blivit fråntagna sina gamla. En del var besvikna, andra

osäkra inför vad som skulle hända. När inte allt fungerade perfekt från början spreds också en viss irritation. Samtidigt var IPD en nybildad storinstitution som höll på att utveckla sina arbetsformer. Kommunikation och dialog var inte alltid lätt att åstadkomma. Orsaker till att arbetet trots allt fungerade bättre och bättre var, menar jag, dels matrisorganisationens styrka, dels det genuina intresse och engagemang för lärarutbildning, som fanns hos de allra flesta vid institutionen.

Ett nästa skede, som kom att bli mycket konstruktivt, innebar **utveckling av vårt eget bidrag** till lärarutbildningen. Vad kunde vi erbjuda? Vad var vårt unika innehåll där vi hade såväl bred som djup kunskap och god kompetens? Institutionen fick anledning att närstudera sina egna kunskapsfält och kompetenser. Med fokus i våra huvudämnen fann vi nya ingångar till kursinnehåll. I samarbete över institutionsgränser fick vi fundera över vad vi kunde erbjuda och vad vi borde utveckla. Arbetet skedde i stora delar på enheterna och förslag kom till grundutbildningskommittén via studierektorerna. Det kom att bli en positiv och framåtriktad process och var en väsentlig del i institutionens strategi.

Det var bl.a. inom Specialiseringarna vi nu kunde profilera oss. Med lång erfarenhet av önskemål från skola och lärarutbildning utvecklades nya kurser och gamla beprövade reviderades. En del kom också att användas i uppdragsverksamheten. Kurser med högt söktryck under perioden har behandlat specialpedagogiska frågor, didaktik för lärare mot yngre åldrar i matematik, läs- och skrivlärande, naturvetenskap, svenska, musik och bild. Även frågor om konfliktlösning och mångkultur har attraherat studerande. Grundutbildningskommittén genomförde nu också en inventering av områden lämpade för examensarbeten där IPD hade god handledarkompetens. Det kom att bli ett gott hjälpmedel för studenterna, som ibland tenderade att bli fler hos oss än resurserna tillät. Flera nya inriktningar tillkom på initiativ från IPD och ett stort arbete genomfördes som bidrog till ökad rekrytering och nya utbildningsmöjligheter för blivande yrkeslärare.

Kampen för kompetens, innehåll och form har pågått hela decenniet men vissa tider varit mera framträdande. Detta har bl.a. gällt ämnesdidaktiken och vilka kompetenser för de estetiska ämnena som skulle användas i programmet. Här har också ingått att värna om en utbildning med stora inslag av seminarier och studenters eget skrivande. En traditionsrik kultur, som bygger på att djupa insikter om den egna lärarprofessionen bäst nås via dialog och samtal med andra och via egen reflektion kopplat till studierna. I mötet med andra utbildningsformer har detta ibland bedömts som kravlöst, medan företrädarna menat det motsatta även om krav i dessa sammanhang inte endast och inte i alla sammanhang varit liktydigt med betygsättning.

Kampen för kompetens, innehåll och form har pågått hela decenniet.

Ämnesdidaktik som kunskapsområde etablerades i formell mening redan 1984 då institutionen för ämnesdidaktik bildades. Den hade att förvalta dels det ämneskunnande som adjunkter och lektorer på tidigare Institutionen för lärarhögskolan förvärvat, dels den kunskap som utvecklats av dem som disputerat i pedagogik med ämnesdidaktisk inriktning. Institutionen ville nu satsa på en vetenskaplig utveckling av ämnet och 1996 startade en forskarskola, som genast drog till sig ett stort intresse. Samma år inrättades ämnesdidaktik som forskarutbildningsämne vid Göteborgs universitet med inriktning mot främmande språk, matematik, naturvetenskap, samhällsorienterande ämnen och svenska. Året därpå tillsattes den första professuren. Sedan 2001 är Ämnesdidaktik också ett av IPDs huvudämnen på grund- och avancerad nivå.

I den förnyade lärarutbildningen hade ämnesdidaktiken i reformtexterna en central och sammanbindande roll. Omfattningen av kunskapsområdet skulle vara större än i de tidigare lärarutbildningarna och forskning inom området eftersträvades. Ett lärarutbildningsämne eller inriktning skulle innehålla dels för läraryrket relevant urval av ämneskunskaper, dels specifika ämnesdidaktiska kunskaper. För att konstruera ett sådant ämne krävs det ett kvalificerat ämnes-

didaktiskt arbete. Så långt var nog de flesta överens. Men snart togs frågan upp om vilka som skulle medverka i det ämnesdidaktiska arbetet och framför allt vilken institutionell förankring dessa personer skulle ha. I grunden handlade detta om vilken vetenskaplig förankring ämnesdidaktiken var mest betjänt av. Skulle ämnesdidaktikerna knytas till ämnesinstitutionerna eller vara kvar som en samlad grupp på IPD? Vid ett Stormöte i mars 2000 på Pedagogien diskuterades bl.a. var ämnesdidaktikerna skulle hamna vid den kommande flytten till Göteborg. De allra flesta var oroliga för en placering på olika ämnesinstitutioner där man i så fall skulle förlora kontakten med den vetenskapliga arena för ämnesdidaktik, som under flera år byggts upp. Resultatet blev att fakultetens företrädare lämnade över en skrivelse från detta möte till dåvarande LUN, Lärarutbildningsnämnden, vid GU.

Det fanns olika uppfattningar vid fakulteterna om ämnesdidaktikens roll i utbildningen. Några såg den gamla ämneslärartraditionen som överlägsen, då ämnen lästes först och sedan kompletterades med pedagogik och didaktik. Andra hade ändrat inställning och anställt egna didaktiker vid sin fakultet. Båda synsätten var problematiska för den ämnesdidaktiska kompetens och vetenskapliga kunskapsbas som fanns på IPD. Av detta följde att ingen klar bild kunde förankras vid GU och därför inte heller beskrivas i styrdokumentet. Utrymmet för ämnesdidaktik i utbildningen blev litet.

Studenternas kritik av bristerna i ämnesstudiernas professionsförankring framgick av alltfler utvärderingar. Detta var dock inte ett problem endast i Göteborg. UFL anordnade tre öppna Rådslag för att diskutera problemet med såväl externa som interna inledare. Dessa sammankomster var välbesökta och informativa. Ämnesdidaktikerna vid IPD fick möjlighet att presentera såväl den vetenskapliga grunden för ämnet som dess tillämpning i utbildningen. Nu och då har förslag kommit om att ämnesdidaktiken bör flyttas över till ämnesinstitutionerna eller att ämnesdidaktiska centra ska inrättas vid fakulteterna. Samtidigt

har den vetenskapliga kunskapsbasen i  mnesdidaktikens inriktningar förstärks vid IPD via forskning och forskarutbildning. Diskussionen  r fortsätta.

De senare åren av IPD epoken kännetecknades av ett **alltmer positivt samarbete**. Något som starkt medverkade till detta var den nya organisationen av UFL som universitetsstyrelsen fattade beslut om. Från 2006 fick UFL en tydligare status av fakultetsnämnd och kunde vända sig direkt till institutionerna utan att gå via fakultetsnämnderna. Nu inrättades sex l r rutbildningsr d (LUR) som fick delegerat ansvar för olika kunskapsfält där AUO och inriktningarna ingick. I råden fanns lärare från institutionerna, studenter samt lärare från VFU-skolorna. Dialog kunde nu föras direkt mellan dem som var berörda. Budgetdialogerna blev också mera konstruktiva och anomalier kunde snabbt rättas till. Friktionerna minskade därmed starkt. Inom råden kunde kompetens och erfarenhet användas på ett konstruktivt sätt i kursplanediskussioner och kvalitetsarbete.

Även om ansvaret för l r rutbildning inte har funnits vid den institution som förvaltar det pedagogisk-didaktiska kunskapsområdet ska sägas att vår personal haft framträdande positioner även i den nya organisationen. Såväl inom nämnden f r l r rutbildning som på dess kansli har personal från Pedagogien kunnat påverka utvecklingen. IPD har också spelat en framträdande roll när det gällt genomförandet av undervisningen. Nu står en ny l r rutbildningsreform f r dörren. Sista halvåret har medarbetarna vid IPD varit h rt engagerade i planeringsarbetet. Många upplever att stressen och tidspressen från färre reformskedet upprepar sig. Ytterligare ett moment har tillkommit: varje lärosäte ska ansöka om ny examensrätt för de olika delarna i programmet. Kampen om inneh ll och ekonomiska medel blir  ter synlig. På nytt märks olika synsätt vid fakulteterna om vilka ämnen som ska ingå och vem som ska utbilda. IPD finns inte mer, men kunskaper och erfarenheter b rs förstås vidare av medarbetarna. Och definitivt ett stort engagemang för l r rutbildning.

Mitt i City – ut i världen

”Jag tror faktiskt att hade jag makten så hade jag genast flyttat Pedagogien mer centralt.” Så uttryckte sig Bengt Gesser, docent i sociologi, i en föreläsning på disciplindagarna i mars 1996 då han presenterade sina första reflektioner utifrån den case-study han genomfört. Han ansåg att institutionen för Pedagogik låg isolerad i Mölndal och att det skulle vara nyttigt med ett närmre ömsesidigt utbyte med andra ämnen vid universitetet¹.

I mitten av 1970-talet byggdes i Mölndal det som snart skulle kallas Pedagogien. Dåvarande lärarhögskolan, förskoleseminariet och pedagogiska institutionen vid Göteborgs universitet flyttade dit. Under åren hade frågan om att flytta tillbaka till centrum varit aktuell vid olika tillfällen men först i slutet av 90-talet kom planerna att få fastare former. Önskemål om ett cityuniversitet fanns hos rektor. Högskoleverket rekommenderade också en ökad geografisk närhet mellan Pedagogien och universitetet för att stärka lärarutbildningen, som genom de senare reformerna var integrerad med övriga universitetet. Studenterna och kåren hade också en stark önskan om att detta skulle ske, så att resorna skulle kunna minimeras.

Vid ett personalmöte i januari 1999 meddelade rektor Bo Samuelsson sin avsikt att inleda arbetet med att flytta Pedagogien till centrum. Så följde några intensiva år av planering, arkitektävling och projektering innan det första spadtaget kunde tas den 18 mars 2004. En omfattande ombyggnad av Sociala Huset och Gamla Latin samt två nybyggda hus kom att bli ”Nya” Pedagogens hemvist. En namntävling utlystes och i sann Göteborgsanda vann förslaget Utsikten, Åsikten och Insikten som benämning på de tre hus, som på byggritningen fått de mer prosaiska beteckningarna A-, B- och C huset. Såväl historien som processen kring ett av Göteborgs största omvandlingsprojekt inom Vallgraven i modern tid beskrivs på ett förtjänstfullt sätt i boken *Pedagogien i centrum. Bygge*

---

¹ En utskrift av den inspelade föreläsningen finns i fakultetens arkiv.

på historisk mark²

”**Flytten till stan**” är förmodligen den enskilda händelse som påverkat verksamheten vid IPD mest såväl före som efter den faktiska händelsen. Den lilla rapporten från Göteborgs universitet, *Identitet & Image*, som kom ut i maj 2003, inspirerade. Den eftersträvade profilen för universitetet som där beskrevs gav underlag för funderingar kring vad det nya läget för vår institution kunde innebära. *Mitt i staden, mitt i debatten; Öppet mot omvärlden och för olika idéer; Många vetenskaper i kreativ samverkan; Forskning och utbildning i samspel; Verka för det hållbara samhället* var några profilområden som präglade våra diskussioner: Skulle IPD möta nya målgrupper? Vilka var dessa i så fall? Hur skulle verksamheterna behöva utvecklas? Vad skulle de nya samarbetsmöjligheterna vid cityuniversitetet innebära?

Flyttplanerna inspirerade också revymakarna vid personalfesterna. Vi fick skratta åt skrönor om hur Pedagogen egentligen hamnade i Mölndal och hur kommunikationen mellan de olika byggnaderna på Nya Pedagogen skulle kunna ske, men också åt oss själva och våra funderingar på att lämna det trygga välkända mot en osäker tillvaro mitt i city. Men de flesta kände nog främst en stark inspiration inför Nya Pedagogen, både för sin egen del och för verksamhetens. Detta trots att det skulle krävas mycket arbete med att först packa ner och senare packa upp sina kontor. Många var också direkt involverade i planering inför och i själva flytten sommaren 2006, vilken fungerade till allas belåtenhet på grund av bra logistik och gott ledarskap på olika nivåer.

Massmedia följde förstås diskussionerna om flyttplanerna och byggnationen. Visst fanns det farhågor från allmänheten. Dessa handlade bl.a. om Sociala Husets och den historiska mark som skulle kunna förstöras, om att området mitt i

---

2 Boken är utgiven på Warne förlag 2006 och har flera författare med Monica Bengtson som redaktör

city skulle bli överbefolkat och att trafik- och miljöproblemen skulle öka markant. Några var bekymrade över alla lärarstudenter som skulle invadera Göteborg och tyckte att "Lärarhögskolan" kunde ligga där den låg. Det var inte helt lätt för Studentkåren och personalen att förklara att lärarstudenterna sedan länge studerade vid olika institutioner i "stan" och endast under vissa kurser vistades på någon av institutionerna i Mölndal. Ännu svårare var det att förklara att någon Lärarhögskola inte funnits i Göteborg sen 1977³. Men det fanns också positiva reaktioner från allmänheten och de blev fler och fler ju närmare invigningsdagen kom.

Den 1 september 2006 invigdes Nya Pedagogen av universitetets rektor Pam Fredman och av dåvarande kultur- och utbildningsministern Leif Pagrotsky samt i närvaro av bl.a. Göteborgs "starke man", kommunalrådet Göran Johansson. Dagen efter var det öppet hus då 14000 nyfikna människor sökte sig till Pedagogen och guidades runt i de nya lokalerna. Enligt dekanen kunde de negativa kommentarerna om flytten räknas på ena handens fingrar denna dag. Under hösten var de positiva omdömena markant övervägande, problem som uppkom löstes snabbt av ansvariga och fokus kunde åter läggas på verksamheten.

Hur blev det då med miljö- och trafikproblemen? Studenter och personal tog fram cyklarna eller åkte kollektivt i mycket större utsträckning än förväntat. Spårvagnarna körde försiktigt och breda övergångsställen mellan A och B husen underlättade passagen. Cityområdets matställen fylldes under lunchtid, till deras glädje får man förmoda. Fysiska möten med övriga fakulteter och institutioner vid universitetet kunde åstadkommas via en kort promenad. För lärarstu-

Studenter och personal tog fram cyklarna

”

³ Institutionen lärarhögskolan, med rektor som ansvarig, skapades efter avvecklingen av Lärarhögskolan 1977, men upphörde 1984 då Institutionen för metodik, Institutionen för ämnesdidaktik och Institutionen för Skapande ämnen bildades.

denterna, som hade sina studier förlagda till olika institutioner, var flytten av Pedagoggen starkt tidsbesparande och gav mer utrymme för studier och personliga kontakter.

IPD satsade nu på den utåtriktade verksamheten. Direkt efter invigningen startade en seminarierie i fakultetens regi med öppna föreläsningar för allmänheten. Dessa har under åren varit välbesökta och vid vissa tillfällen dragit flera hundra deltagare.

Konferensverksamheten tog fart. En del konferenser anordnades i samarbete med andra intressenter och några arrangerades utan vårt deltagande, detta på grund av Pedagogens attraktiva läge och lokaler i vilka organisationer helt enkelt hyrde in sig.

Göteborgspedagogiken fyllde 50 år, vilket firades den 26 oktober. Pedagogik som examensämne infördes vid dåvarande Göteborgs högskola 1911 och blev en egen institution 1956. Pedagogiken och den pedagogiska institutionen har varit framgångsrik vid universitetet. Därtill intar Göteborgspedagogiken sedan decennier en ledande ställning i landet och är sedan länge internationellt erkänd. Tidskriften *Pedagogisk forskning i Sverige* har haft IPD som ägare med Biörn Hasselgren som huvudredaktör under perioden. Den är gemensam för alla landets pedagogiska institutioner, vilka också är representerade i redaktionsrådet, och avser att spegla, dokumentera och diskutera svensk pedagogisk forskning. I samband med firandet genomfördes en *Professorskonferens i pedagogik* med deltagare från hela landet. Andra större konferenser under detta första år, där personal från IPD varit starkt engagerade var *Matematik och matematikdidaktiken i lärarutbildningen* samt *IT och lärarutbildning i förändring*.

I september 2008 stod institutionen värd för den årliga konferens, *ECER*, som European Educational Research Association anordnar. Konferensen med temat "From Teaching to Learning" lockade 1700 personer från 55 länder, med

bl.a. många gäster från Australien, Nya Zeeland och Japan. Trots att deltagarantalet rejält överträffade förväntningarna kunde konferensen bedömas som mycket välorganiserad och med innehållsligt hög kvalitet. Anordnandet av och deltagandet i ECER var en del av IPDs strategi i utvecklingen av europeiskt forskningssamarbete inom utbildningsområdet.

Konferensverksamheten har varit fortsatt stor. Som exempel kan nämnas att stora delar av *Vetenskapsfestivalens skolprogram* under många år förlagts till Pedagogien med flera av institutionens anställda engagerade. Konferenser i egen regi har varit flera. *Skolutveckling – forskning pågår* och *Nordiskt yrkespedagogiskt didaktiskt nätverk* är två av dessa.

Pedagogiken i centrum mitt i city förpliktade. En stor satsning på samverkan och uppdrag genomfördes och marknadsföringsinsatser resulterade i ett ökat intresse från allmänheten och från organisationer och högskolor att förlägga sina evenemang på Pedagogien. Men också IPDs egna verksamheter öppnades upp.

Inom IPD har ett 20-tal kollegier funnits som varit öppna för alla intresserade. Kollegierna, som bl.a. anordnar seminarier, syftar till att utveckla medlemmarnas kompetens, bidra till utveckling och söka kopplingar till olika utvecklingsprojekt. Ett kollegium har kunnat inrättas efter en begäran av minst fem personer knutna till institutionen. En del har anknytning till kunskapsområden inom enheterna som: Barn- och ungdomspedagogiska kollegiet, Specialpedagogiskt kollegium, Kollegiet för ämnesdidaktik, andra till forskningsprojekt som: LinCS kollegium och ytterligare andra till speciella intressen eller forskningsmetoder: Kollegiet för Text- och maktanalys, Kollegiet för Fenomenografi och variationsteori, Aktionsforskningskollegiet. I samband med det nya centrala läget för Pedagogien ansåg institutionsstyrelsen det vara angeläget att ännu tydligare öppna upp och bjuda in intresserade utanför institutionen. Flera kollegier har på detta sätt utvecklat nya kontakter och fått ett nyttigt kunskapsutbyte.

Internationaliseringen av utbildningen har utvecklats starkt under de senare åren. Ett antal kurser på engelska har erbjudits under hela perioden och möjligheter för svenska studenter att genomföra vissa delar av sin utbildning i andra länder har förekommit. IPD samarbetar med ett stort antal universitet utanför landet och ingår i flera forskningsnätverk.

Samarbetsavtal med Hong Kong University och Charles Sturt University i Australien har lett till att kurser tagits fram tillsammans med kollegor vid dessa universitet. Mer om detta i ett senare avsnitt om forskarutbildningen. I december 2009 var en stor delegation från IPD i Hong Kong för att utveckla samarbetet ytterligare mellan lärosätena och kollegor från Hong Kong återgäldade besöket i maj 2010. Strategiska medel har avsatts för fortsatt samarbete under åren framöver.

Ett mastersprogram, European Master in Early Childhood Education and Care, har utvecklats i samarbete med fem andra europeiska länder. Det har drivits som ett pilotprojekt på distans med fem studenter från varje land och avslutas under 2010. Planer finns på att genomföra ytterligare en omgång av detta program. Ytterligare ett program, International Master in Educational Research (IMER), har med hjälp av särskilda satsningar utvecklats vid IPD och antagits av fakultetsnämnden för kursstart 2010. Internationaliseringen av utbildningen har utvecklats och fått god draghjälp av de internationella kontakter som forskningen vid IPD sedan länge har. Att erbjuda utbildning med fortsatt stark anknytning till institutionens forskare och forskningsfält har varit en del av de senare årens strategi.

IPDs strävan mot ett modernt och framsynt arbete inom det pedagogiskt – didaktiska kunskapsområdet vid universitet fick genom flytten en skjuts framåt. Idén om Pedagogiken i centrum, mitt i city och ut i världen har sedan dess till stora delar präglat strategiarbete och planering.

Institutionens huvuduppgifter – verksamhet och utveckling

De kunskapsområden som förvaltats av Institutionen för Pedagogik och Didaktik kan beskrivas på olika sätt. Jag lånar här några rader av Sverker Lindblad där han med breda penseldrag definierar det han kallar det pedagogiska och didaktiska territoriet:

Med ”det pedagogiska och didaktiska territoriet” menar jag här – grovt sett – system eller processer som på olika sätt har att göra med utbildning, undervisning, lärande eller utveckling av olika förmågor och normer. Människan är både subjekt och objekt i detta territorium eller landskap och hon samspekar med de institutioner och artefakter som på olika sätt bidrar till skapandet av utbildning och lärande. Med denna definition kan vi förstå det pedagogiska och didaktiska territoriet som en grundläggande och vital aspekt av människans verksamhet och mänsklighetens utveckling – som en nödvändig del av kulturell och materiell överlevnad. (Ur Sverker Lindblads Inledning i skriften *Mot bättre vetande*, IPD-rapport 2006:06)

Forskning och utbildning tillhör en institutions huvuduppgifter. Högskolorna ska dessutom ”*samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta*” Lag (2009:45). Händelseutvecklingen inom högskolevärlden under detta första decennium på 2000-talet har naturligtvis påverkat verksamheten. Den förnyade lärarutbildningen och dess konsekvenser har tidigare nämnts. Den nya högskoleförordningen med anpassning till Bolognaöverenskommelsen har inneburit stora förändringar för kursplaner och kursutveckling med bl.a. kontinuitet mellan de olika akademiska nivåerna. Vetenskapsrådets satsning på Utbildningsvetenskaplig forskning och forskarutbildningsreformen har också satt avtryck.

Även högskoleverkets granskningar av lärarprogrammet och av institutionens huvudämnen har haft betydelse. Utbildningen har fått många positiva omdömen. Den kritik som framförts har åtgärdats via olika strategiska satsningar.

Bedömargrupperna har bl.a. rekommenderat ett ökat användande av IKT i utbildningen, att andelen disputerade lärare ökar i undervisningen och att samtliga lärare garanteras utrymme för forskning och kompetensutvecklingen inom anställningen. Vid den senaste granskningen av utbildningar i Pedagogik beslöt HSV genomföra en fördjupad granskning av en del av våra utbildningar eftersom lärarkompetensen i vissa fall bedömdes otillfredsställande på avancerad nivå. I vissa ämnen ansågs också progressionen otydlig i kursplanerna och kvalitet och tydlighet varierande i styrdokumentet för forskarutbildningen bl.a. beträffande samarbetet med forskarskolorna. I samtliga dessa avseenden blev dock institutionen godkänd i juni 2010.

Tidigt i IPDs historia utsågs stf prefekter med ansvar för Grundutbildningen, för Forskningen och för Samverkan och uppdrag. När Forskarutbildningen fick institutionstillhörighet 2006 kom också studierektorn för denna att ingå i prefektgruppen, eller lilla ledningsgruppen som den ibland kallades. Prefektgruppen var föredragande för styrelse och ledningsgrupp beträffande sina respektive områden samt initierade och följde upp beslut som förberetts och förankrats i Grundutbildningskommittén, Forskarutbildningsnämnden och Forskningsberedningen. Gruppen träffades regelbundet för utbyte av information och för utveckling av gemensamma projekt. Högskolelagens påbud att ”verksamheten ska bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning” (§3) kan sägas ha varit en ledstjärna för arbetet. Det var i den här gruppen som Kompletta Akademiska Miljöer (KAM) först diskuterades och efter hand utvecklades. Behov av en gemensam strategi med konkreta mål för samtliga verksamheter växte så småningom fram och utmynnade i *Strategisk plan 2007-2010*. Tidigare hade varje verksamhet för sig haft policydokument och strategiplaner, men dessa hade delvis levt parallella liv. Vid två tillfällen under perioden, 2004 och 2007, avsattes strategiska medel om ca tio miljoner vid varje tillfälle för att utveckla och stärka verksamheterna inom prioriterade

områden. Ytterligare satsningar har tillkommit under de senaste tre åren främst till egen forskningstid för docenter och professorer samt till internationalisering av utbildningen.

Om forskningen

Forskningen vid IPD har varit omfattande, mångsidig och internationellt erkänd inom flera olika områden. Den bygger på en lång tradition med ett betydande antal forskningsledare och projekt och med en väl utvecklad internationell kontaktyta.

Att inventera och synliggöra all den forskning som bedrevs på den nya storinstitutionen blev tidigt ett behov. Samlad kunskap saknades och ansågs vara nödvändig för att samordna resurser, bilda nätverk både interna och externa och för att få underlag för framtida rekrytering. En genomgång av forskningskompetenser och forskningsmiljöer slutfördes under 2004. Den visade på en omfattande forskning som framför allt hade sin styrka vid analyser av individers uppfattningar och lärande samt studier av interaktion mellan undervisning och lärande. Genomgången visade också att informationen om forskningen vid den egna institutionen var begränsad och att forskningsintegrerande insatser behövdes. En viktig slutsats var att IPD stod inför generationsväxlingsproblem. Inom en relativt snar framtid skulle flera professorer och docenter gå i pension. Trots att forskarutbildningen och forskningen varit mycket framgångsrik fanns det problem med återväxten, bl.a. för att andra högskolor rekryterade forskare från IPD.

Strategiarbetet som följde syftade till att utveckla större forskningsmiljöer, att synliggöra forskningen samt att skapa en inre dynamik mellan utbildning, forskning och samverkan med samhället. Som ett led i synliggörandet presenterades 14 forskningsmiljöer och 130 enskilda forskare i antologin *Mot bättre*

*vetande*¹. En uppdatering och utvärdering av forskningen under den senare delen av IPD perioden beskrivs i *RED 10*, som nämns senare i den här texten.

Ett annat sätt att synliggöra och föra ut den forskning som förekommit vid institutionen har varit via kollegierna, som har nära samröre med forskargrupper och miljöer. Även konferensverksamheten har gett möjlighet att informera om de frågor som institutionens forskare arbetar med samt att få möta andra med liknande intressen. En del av dessa konferenser har initierats av enheterna, andra av institutionen i samverkan med nationella och internationella aktörer. NFPF är den årliga nordiska konferensen för pedagogisk forskning, som IPDs forskare flitigt deltagit i. Men även stora internationella konferenser har förekommit, som t.ex. EARLI 1999 och ECER 2008, vilken tidigare nämnts, samt OMEP som förläggs till Göteborg 2010.

År 2006 blev framgångsrikt på många sätt. Särskilt glädjande var att en grupp forskare vid institutionen erhöll ett omfattande bidrag från Vetenskapsrådet om fem miljoner kronor under tio år. Detta s.k. Linnéstöd syftar till att höja Sveriges konkurrenskraft genom att skapa särskilt starka miljöer för grundläggande forskning. Bland de 20 miljöer som fick stöd var IPD den enda vid Göteborgs universitet. Forskningsmiljön, LinCS, är således ett nationellt kompetenscentrum och fokuserar frågor om "Lärande, Interaktion och medierad kommunikation i det moderna samhället". Det ingår i området Lärande – ett av Göteborgs universitets profilområden.

Andra internationellt starka forskningsmiljöer är FUR, Förutsättningar, Utbildning och Resultat och Det barnpedagogiska fältet, Early Childhood Education. Även skolforskningen som behandlar skolans organisation och ut-

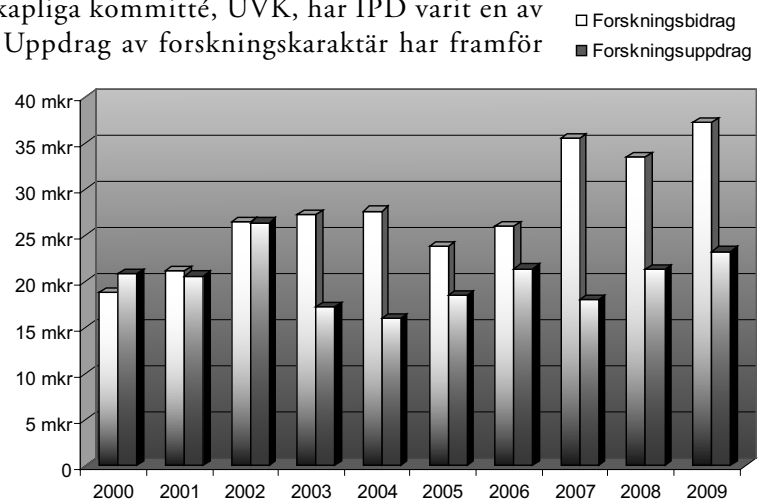
---

1 Sverker Lindblad & Agneta Edvardsson (red.). *Mot bättre vetande. Presentationer av forskning vid Institutionen för Pedagogik och Didaktik 2006*. IPD rapporter nr 2006:06. Göteborgs universitet.

bildningsplanering, undervisning, individers utveckling och lärande har uppmärksammats såväl nationellt som internationellt. Forskning om Samspel mellan individ och miljö, Specialpedagogiska frågor och Vuxnas studiesituation är också väl kända. Forskare från IPD har också deltagit i internationella jämförelsestudier och samarbetsprojekt som TIMSS, PIRLS och ENLITA². Att här mera ingående presentera den forskning som bedrivits vid institutionen skulle föra för långt. Intresserade hänvisas till de publikationer som nämnts.

Forskningen har varit framgångsrik även i termer av externfinansiering, där anslagen erhållits i konkurrens med andra institutioner och lärosäten. Forskningsbidragen har beviljats främst från svenska forskningsråd och stiftelser samt från överinternationella finansiärer som Europakommissionen. Inom Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté, UVK, har IPD varit en av de största anslagsmottagarna. Uppdrag av forskningskaraktär har framför allt kommit från Skolverket och Myndigheten för Skolutveckling.

Under perioden har en uppgång skett av de externa anslagen. I runda tal har IPD erhållit mellan 40 och 60 miljoner kronor årligen, vilket innebär ca en fjärdedel av institutionens verksamhet i ekonomiska termer.

² TIMSS, Trends in International Mathematics and Science Study;
PIRLS, Progress in International Reading Literacy Study;
ENLITA, European Network for Language Testing and Assessment.

Däremot var de interna resurserna från början små. Fakultetsanslaget låg på ett par procent – ett extremt förhållande som institutionen arbetat med för att förändra. Anslaget har emellertid snabbt ökat under senare år. En annan uppgift har varit att finna nya forskningsfinansiärer inom och utanför Europa för att inte bli alltför beroende av UVK.

De strategiska satsningar som gjorts har bl.a. prioriterat stöd till forskningsmeritering.

Under de senaste tre åren har ca fyra miljoner per år kunnat erbjudas docenter och professorer för tid till forskning i tjänsten. Insatser för meritering och kompetensutveckling har bedömts ur ett för institutionen forskningsstrategiskt perspektiv. 1999 var 28 % av institutionens anställda disputerade. Åtta professorer samt nästan lika många biträdande professorer fanns då på IPD. Tio år senare har andelen disputerade ökat till 42 % och institutionen har 18 professorer. Dessutom har ytterligare fem professorer visstidsanställning. En betydande ökning har således skett trots att pensionsavgångarna innehållit en stor andel akademiskt välmeriterade medarbetare.

Även stöd till publicering i vetenskapliga tidskrifter har erbjudits. Såväl tid

för skrivande, medel för översättning som coachning har förekommit. Under perioden kan noteras en kraftig ökning i antalet vetenskapliga artiklar och böcker medan antalet forskningsrapporter minskat, vilket varit i

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Artikel i tidning/tidskrift	18	9	29	26	22	31
Artikel - recension	2	2	1	8	2	8
Bok	12	10	16	10	18	9
Bok med redaktör	10	5	10	4	5	11
Bok - kapitel	62	57	66	66	59	93
Doktorsavhandling	18	11	10	9	10	15
Konferensbidrag - ej refereegranskat paper	32	33	46	34	44	23
Konferensbidrag - refereegranskat paper	49	50	38	46	95	67
Konferensbidrag - poster	1	1	3	4	3	7
Konstnärligt forsknings- och utvecklingsarbete					2	
Rapport	31	41	47	28	32	10
Vetenskaplig tidskrift - ej refereegranskad artikel	9	4	2	15	23	18
Vetenskaplig tidskrift - refereegranskad artikel	33	38	49	38	46	57
Vetenskaplig tidskrift - refereegranskad recension		1			2	2
Övrigt	2	1	3	2	3	3

linje med en ökad betoning på publicering i internationella vetenskapliga sammanhang. När det gäller artiklar i refereegranskade vetenskapliga tidskrifter har en ökning skett från mindre än trettio vid institutionens bildande till mer än femtio under senare år.

Forskare och forskargrupper inbjöds under 2006 att ansöka om bidrag för att utveckla starka forskningsmiljöer. Detta byggde på bedömningen att stora och väl integrerade miljöer blivit allt viktigare hos forskningsråd. Institutionsstyrelsen tillsatte en särskild forskningsberedning med uppgift att bedöma ansökningarna och diskutera den fortsatta strategin med forskningsområdet i fråga.

Under 2008 fokuserades kvalitetsfrågor. Exempelvis anordnades i maj i samarbete med UVK ett symposium om kvalitet i forskning. Inbjudna var forskningsgranskare från England, Norge och Tyskland samt kommentatorer från Vetenskapsrådet och forskarsamhället. Symposiet lockade drygt hundra deltagare från hela landet och kom att leda till ett specialnummer i tidskriften *Pedagogiskt Forskning i Sverige*.

I maj 2010 publiceras så *RED 10: Research, Evaluation and Development* (Sverker Lindblad & Monica Nyvaller), en sammanställning och utvärdering av institutionens forskning och publicering under perioden 2004-2009. RED 10 bygger på självvärdering, utvärdering av internationell expertis och på analys av publikationer. I en analys av styrkor och svagheter inom pågående och planerad forskning identifieras bl.a. internationell erkänd forskning med starka internationella nätverk, en pluralistisk forskningsprofil och tvärdisciplinärt samarbete, men också en viss fragmentering och stora generationsskiftesproblem där forskningsexpertis varit svår att ersätta. Med siktet inställt på framtida möjligheter och utmaningar nämns främst generationsväxlingen, att finna strategier för fortsatt starkt internationellt samarbete samt utveckling av kompletta akademiska miljöer.

Om forskarutbildningen

Historiskt sett har forskarutbildningen i pedagogik varit mycket framgångsrik och känd för god kvalitet och hög aktivitetsgrad. I samband med omorganisationen och bildandet av IPD kom forskarutbildningarna vid fakulteten att organiseras och finansieras av UFN. Men från och med 2006 förlades ansvaret åter på institutionen. En forskarutbildningsnämnd, FUN, valdes och blev från början en intensivt arbetande nämnd. Ett kvalitetsarbete påbörjades och innehållet i institutionens strategiplan för 2007-2010 planlades.

IPDs forskarutbildningsämnen har varit Pedagogik, Ämnesdidaktik med inriktningar samt Pedagogiskt Arbete. Det sistnämnda ämnet inrättades vid flera lärosäten i samband med utveckling av forskarutbildning i anslutning till lärarutbildning. Det skedde också vid IPD och fakulteten antog en studieplan 2004. Från 2009 har också ämnet Idrottsvetenskap inrättats med koppling till den nationella forskarskolan i idrottsvetenskap. IPD blev också värd för denna, med medel beviljade från Vetenskapsrådet 2009-2013. I forskarskolan blev 11 doktorander antagna från fem av Sveriges lärosäten.

Under senare år har samtliga doktorander någon form av anställning, som doktorandtjänst vid institutionen eller externfinansiering från andra högskolor eller kommuner. Antagningen har varierat under 2000-talet men närmat sig idealet 10 doktorander vartannat år. Även internationell utlysning har skett vid ett tillfälle. Mellan 10-20 har varje år examinerats för doktorsexamen under perioden.

Av kvalitetsarbetet kan nämnas att indikatorer för kvalitet har utarbetats, en gemensam kursplanemodell som är kompatibel med Bolognasystemet har tagits fram och systematisk utvärdering av kurser med publicering på webben har genomförts. En ny policy för seminariebehandling av avhandlingsarbetet antogs i januari 2009. Doktoranden har sedan dess haft tre möjligheter att få sitt arbete

granskat och diskuterat: planeringsseminariet senast termin tre har ägt rum i samband med terminens doktorandkonferens, mittseminariet har genomförts i den egna forskarmiljön och slutseminariet har skett när avhandlingsmanus i princip varit klart. Den nya seminariehanteringen har inneburit att kvaliteten i avhandlingarna har ökat. Även en breddad kompetens vad beträffar handledning har erbjudits. Doktoranderna har haft en huvudhandledare med minst docentkompetens och knutits till dennes forskarmiljö. En eller två biträdande handledare har dessutom kunnat utses. Detta system har bidragit till att relativt nydisputerade kunnat skolas in i handledarfunktionen på ett bra sätt.

Ett betydande antal doktorander med lärarutbildning och med en inriktning på sina avhandlingsprojekt som anknyter till pedagogisk yrkesverksamhet har funnits vid institutionen. Under 2000-talet har en del åtgärder gjorts för att ytterligare stärka sådan forskning centralt och lokalt. Utbildningsvetenskapliga kommittén vid Vetenskapsrådet har bidragit med medel till många nationella forskarskolor med olika inriktningar. IPD medverkar i ett flertal och har också antagit doktorander inom forskarskolor. Den forskarskola som bildats vid Centrum för utbildningsvetenskap och lärarforskning, CUL, vid Göteborgs universitet har t.ex. levererat ett stort antal sökande till vår forskarutbildning i Ämnesdidaktik och Pedagogiskt Arbete.

Ett ökat internationellt utbyte har skett under decenniet. Forskarutbildningen har sedan länge varit attraktiv även utanför landet och flera gästdoktorander har vistats vid IPD som stipendiater under kortare eller längre perioder. Genom att forskningen vid institutionen har ett livligt internationellt utbyte kommer detta också doktoranderna till del på olika sätt. Doktoranders deltagande i internationella konferenser har prioriterats och ett 25 tal har fått denna möjlighet varje år.

Under perioden har IPD också knutit en del nya kontakter med universitet i bl.a. Australien, Hong Kong och Nederländerna för utbyte både på grundut-

bildnings- och forskarutbildningsnivå. Bl.a. har kurser genomförts i samarbete med Charles Sturt University i Australien. Den senaste "Researching Professional Practice" var förlagd till Göteborg och ett 20-tal doktorander från fem länder följde kursen. Under juni 2010 kommer EERA summerschool (European Educational Research Association) att genomföra en kurs "Academic Writing" för 70-tal doktorander från Europa. Forskare från IPD kommer att involveras som handledare. Detta är ett resultat av den framgångsrika konferensen ECER 2008, som Göteborgs universitet och IPD var värdar för.

2007 beviljade Vetenskapsrådet stöd till en forskarskola inom ramen för forskningsmiljön LinCS. Forskarskolan Doctoral School in Educational Sciences (DSES-LEARN) har en egen studierektor och syftet är att erbjuda högklassiga kurser med medverkan av ledande internationella forskare. Sex av de hittills beslutade tio kurserna har genomförts med många utländska doktorander.

Om grundutbildningen

Utbildningsutbudet vid institutionen har under hela perioden varit rikt och varierat, men utvecklats och förändrats i förhållande till efterfrågan och strategiska beslut. Frågan om bredd eller profilering har ständigt varit aktuell. Utbudet av fristående kurser minskade kraftigt i början av perioden. Då valde IPD att satsa på sina examensämnen samt några fristående kurser med omfattande efterfrågan i väntan på vad de nya arbetsenheterna skulle bidra med. 2001 startade den förnyade lärarutbildningen vilket fick stora konsekvenser för IPD. Ledning och ansvar för program och verksamhetsförlagd utbildning kom att förläggas till det centrala organet UFL vid Göteborgs Universitet. Tillsammans med andra institutioner utvecklades nu kurser där det pedagogiska och didaktiska ämnesinnehållet i bästa fall integrerades.

De examensämnen eller huvudämnen mot examen, som de formellt heter, och som fanns vid IPDs bildande var Pedagogik, Allmändidaktik och Specialpe-

dagogik. År 2000 ansöktes om examen i Idrottsvetenskap och i Ämnesdidaktik, 2005 i Lärande kommunikation och informationsteknologi och året därpå fick institutionen även examen i Barn- och ungdomsvetenskap. Det sistnämnda utgjorde ett led i institutionens strävan att erbjuda kurser med nära anknytning till den betydande forskning inom området som länge funnits vid institutionen.

Vid mitten av decenniet blev det nödvändigt att fundera över vilket kursutbud som skulle erbjudas framöver. Det minskade lärarutbildningsuppdraget, den aviserade Bolognaimplementeringen samt de nya målgrupper man hoppades på i samband med flytten till centrala Göteborg vägdes in i omvärldsanalysen. En stark ambition fanns att öka anknytningen till den forskning som bedrevs vid den egna institutionen. Ett nytt kursutbud förelåg så inför 2007-08, där program och kurser för grund- och avancerad nivå var anpassade till Bologna-principerna. Detta hade förberetts i en bred gemensam arbetsprocess där så gott som samtlig personal varit involverad. Institutionens huvudområden – ett nytt begrepp i reformen - kom att bli två: Pedagogik och didaktik samt Idrottsvetenskap. Kurser på grund- och avancerad nivå utvecklades inom våra tidigare huvudämnen enligt de nya riktlinjerna. Ett intensivt marknadsföringsarbete främst inriktat på kurser på avancerad nivå började ge resultat i slutet av decenniet.

De strategiska medel som styrelsen avsatte har företrädesvis använts till kvalitetsutveckling av kurser och undervisning. Redan tidigt i IPDs historia gjordes en omfattande analys av kursutbudet relaterat dels till kvalitet, dels till de kunskapsområden som fanns på enheterna. En omfattande diskussion följde i spåren av denna studie och kursutbudet reviderades och kvalificerades. Grundutbildningskommittén genomförde en uppföljande studie några år senare. Då granskades framför allt kurslitteraturen med avseende på den kritik som tidigare framförts beträffande svag forskningsförankring och snäv nationell (t.o.m. göteborgsk) dominans.

Med fokus på kursframtagning tog styrelsen beslut om styrning av grund-

utbildningen, där det med större tydlighet och genomskinlighet skulle framgå hur kurser beslutades, vem som kunde föreslå nya kurser, när detta skulle ske och på vilket sätt, samt vilka kriterier som skulle gälla för innehåll och kvalitet. *Kursplaneprocessen* sattes på pränt och *Kursplanepraktikan* skrevs med anvisningar och förslag på hur kriterier som studentinflytande, forskningsanknytning, jämställdhetsfrågor, IT-frågor m.m. skulle kunna gestaltas. Senare tillkom en inventering av *Hållbar utveckling* i kursplanerna och förslag på hur detta område ytterligare skulle kunna integreras.

Nästan en miljon kronor har vid två tillfällen avsatts för utveckling och förnyelse av undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer. Ett 30 tal projekt har i konkurrens erhållit medel. Redovisning har skett via Interna rapporter, en skriftserie på IPDs hemsida samt vid muntliga redovisningar i relevanta grupper. De prioriterade områdena har varit: forskningsanknytning, studentinflytande, multimodala examinationsformer och virtuella miljöer. Vid senaste utlysningen har tillkommit pedagogisk variation, kurssamverkan med nationella och internationella aktörer samt starkare knytning till våra forskningsmiljöer.

Studenterna är förstås de viktigaste aktörerna i utbildningsuppdraget. Styrelsen för IPD antog en policy för studentinflytande 2005 med en konkret handlingsplan. Under hösten samma år anställdes SLUGs avgående ordförande som s.k. studentcontroller med uppgift att uppmärksamma institutionen på möjligheter att utveckla studentinflytande i verksamheten. Det ledde bl.a. till en undersökning av undervisningens kvalitet och image ur ett studentperspektiv³, som diskuterades flitigt i olika personalgrupperingar och resulterade i en åtgärdsplan. Även en analys av kursvärderingar⁴ genomfördes, som satte fokus

3 RoseMarie Kamperin, *Jag känner inte igen mig i kritiken – en studie av några studenter bild av att studera på IPD*. Interna Rapporter 06:02.

4 Paula Örn, *Kursvärderingar på IPD vt 2005 – Styrkor, svagheter och utmaningar*. Interna Rapporter 06:01.

på tillämpningen av regelsamlingen vid Göteborgs universitet. En tredje rapport redovisar studenters erfarenheter av Studerandeservice⁵ vid IPD, och kom att utgöra ett underlag för studieadministratörernas egen kompetensutveckling.

Men studenternas medverkan och inflytande är också nödvändigt i olika styrorgan och samrådsgrupper för att verksamheten ska fungera väl. Institutions- och fakultetsledning har haft regelbundna arbetsluncher med studentkårernas företrädare och representationen i olika grupper som styrelse, GRUK, FUN och kursråd har ökat betydligt genom åren.

Om samverkan och uppdragsverksamhet

Samverkan med det omgivande samhället, uppdragsutbildning, tredje uppgiften är begrepp som skiftat i fakultetens verksamhetsbeskrivningar och som de senaste tre åren övergripande rubricerats som Samverkan. De olika begreppen speglar också något av hur fokus förflyttats på IPD under denna tid.

I ett initialskede ägnade IPD mycket tid åt att samordna den uppdragsutbildning som förekommit på de tidigare institutionerna. Det gällde nu att förankra uppdragen i en ny organisation med nya kontaktpersoner – en uppgift som visade att traditionen av personliga kontakter i dessa sammanhang var stark. Det var rimligt att uppdragsgivarna även fortsättningsvis kunde vända sig till personer de haft samarbete med, men som nu var placerade på olika enheter. Men det byggdes också upp en central organisation, med studierektor och handläggare för ingång till institutionen den vägen. Samverkan med det omgivande samhället skedde således via en parallell organisation till grundutbildningen vilket efterhand blev tungrott. Många möten behövdes och ett behov uppstod av en mera integrerad organisation. Samverkan i ett bredare perspektiv tog natur-

---

5 Lars-Erik Jonsson & Paula Örn, *Vad tycker du om Studerandeservice?* Interna Rapporter 06:07

ligt fart inför flytten till centrala Göteborg och begreppet har därmed fått en övergripande innebörd för olika verksamheter mellan institution och samhälle. Verksamheten har efterhand utvecklat nära samarbete med såväl forskning som utbildning på institutionen och med fakultetens systematiska utveckling av informations- och kommunikationskanaler.

Uppdragsutbildningen har framför allt vänt sig till den offentliga sektorn. Institutionen har bl.a. deltagit i kompetensutvecklingsprojekt som Attraktiv Skola – ett nationellt femårigt skolutvecklingsprojekt med 27 kommuner involverade, där syftet var att stärka kvaliteten i skolan och göra läraryrket mer attraktivt. Specialpedagogik har under hela perioden varit starkt efterfrågat. Andra områden har varit de små barnens pedagogik och didaktik, prov, betyg, bedömning och måluppfyllelse i olika ämnen. Vidare Individuella utvecklingsplaner, stress- och konflikthantering, nätbaserad flexibel utbildning, vuxnas lärande, läs- och skrivutveckling. Inom kompetensområdet Matematik har uppdragsverksamheten varit omfattande och ett annat stort område är aktionsforskningsprojekt i förskola och skola. Ett antal uppdrag har också genomförts inom områdena ”Learning study” och kvalitetsarbete i förskolan, där forskningskompetens på institutionen i hög grad har använts. Uppdragen har innefattat poängkurser, skraddarsydda kurser, seminarier, konferenser, temadagar, handledning i skolutvecklingsprojekt samt arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Andra exempel är kvalificerade yrkesutbildningar, utbildningar i personligt ledarskap och konfliktlösning. Även utvärderingsuppdrag har varit återkommande. Senare kom också regeringens satsning på Lärarlyftet och Förskolelyftet att bidra till kursutveckling inom framför allt de efterfrågade områdena Matematik och Läs- och skrivinlärning.

Visioner för uppdragsverksamheten har regelbundet diskuterats och en policy med mål, riktlinjer och strategi togs fram i början av decenniet. Kvalitet i genomförandet har setts som angeläget, vilket i vissa fall inneburit att

institutionen tackat nej till uppdrag där vi inte haft tillräcklig kompetens eller forskningsförankring. Omfattningen i kronor räknat har legat runt tjugo miljoner, vilket uppfattats som rimligt i förhållande till de personella resurser som funnits. Strategiska medel har avsatts till kursframtagning, som ofta initierats på enheterna, samt till marknadsföringsåtgärder. Under 2004 vidareutvecklades webbplatsen, rapporter digitaliserades och institutionen satsade på det utåtriktade informationsarbetet. Exempel på det senare är deltagandet i mässor där Mötesplats Göteborg 2005 var en av de största. IPD medverkade med ett 30-tal föreläsningar och seminarier och mer än tjugo posterskärmar informerade om våra projekt och utbildningar. Inför Pedagogens flytt till Göteborgs centrum utvecklades informationsmaterial av olika slag och nyhetsbrevet "Uppsikten" började sändas ut.

En blir Tre

Från och med halvårsskiftet 2010 finns tre nya institutioner¹. I september 2009 fattade Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden beslut om en ny organisation. Beslutet hade föregåtts av mer än ett års diskussion och arbete i nämnd, i organisations- och arbetsgrupper samt på gemensamma personaldagar. Enligt enhetscheferna har det bland personalen funnits en öppenhet för nytänkande även om många frågat sig varför en fungerande institution ska upphöra och vilka problem en ny organisation ska lösa.

I brev från dekanen (på UFNs hemsida 2008-10-24) anges att fakultetens nyorganisering haft sin grund i de förändringsprocesser som pågår inom Göteborgs universitet. Rektors formella uppdrag till fakulteten var bl.a. att färdigställa en plan för en förändrad intern organisation med inriktning mot tre till fem jämbördiga enheter samt att identifiera svaga och starka ämnen och utbildningar, göra nödvändiga omprioriteringar i syfte att höja kvaliteten och åstadkomma långsiktigt hållbara och kompletta miljöer. En tydlig linjestruktur, rektor – dekan – prefekt, var ett annat krav. Fakulteten ansåg sig ha svårigheter med att överblicka, planera och följa upp verksamhetens olika delar bl.a. på grund av att institutionerna hade olika storlek men också för att det funnits flera mellannivåer inom IPDs matrisorganisation.

Att vara en stor institution var således inte ett primärt problem för institutionen, IPD, men tillsammans med två små institutioner med vardera ett fyrtiotal anställda ansågs fakultetskonstruktionen problematisk. Efter mer än tio års erfarenhet av en stor institutionsbildning kan man då fundera över just storlekens betydelse. Har det funnits några fördelar, vilka i så fall? Och vilka eventuella

---

¹ Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, IPS, Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, IPKL, samt Institutionen för didaktik och pedagogisk profession, IDPP. Personalen vid Idrottshögskolan ingår i Institutionen för kost- och idrottsvetenskap, IKI, som är en sammanslagning av tidigare MHM vid fakulteten och Idrottshögskolan vid Göteborgs universitet.

problem och dilemman har uppstått?

Uppenbara fördelar kan knytas till de behov som fanns vid bildandet av storinstitutionen: att upplösa interna motsättningar, revirbeteenden och statusskillnader. Storinstitutionen har gjort det möjligt att balansera efterfrågan på grund av flexibilitet och stor samlad kompetens. Ekonomiska svackor på grund av svängande utbildningskonjunktur har inte fått lika allvarliga konsekvenser som tidigare.

IPD har haft en stark röst vid GU och i omvärlden och kompetens från olika enheter har kunnat tas tillvara vid ansökningar av forskningsbidrag och utbildningsuppdrag, vilka också gett god utdelning. Mer tid och fler röster har också kunnat användas i debatt och remissomgångar och tid av tjänst har kunnat avsättas för specialuppdrag, omvärldskontakter och omvärldsanalys.

Våra kunskapsområden har samlats under det övergripande institutionsnamnet Pedagogik och Didaktik, vilken innebörd de flesta av våra samarbetspartners haft en rimlig uppfattning om. Avgränsningen till andra institutioners kunskapsdomäner har oftast varit tydlig. IPD har varit ett begrepp och institutionen har varit välkänd såväl inom Göteborgs universitet som i övriga högskolesverige.

Problem och dilemman då? Ett år efter omorganisationen och storinstitutionens bildande skriver dekanen att den mest centrala frågan var att tillgodose medinflytande och delaktighet för alla personalkategorier samt att skapa ett reellt inflytande i sakfrågor utifrån kunskap och kompetens. Han menar vidare att delaktighet och inflytande i arbetsprocesser är fundamentalt i lärande organisationer (UFN Aktuellt 2000/2). Många hade synpunkter på inflytandefrågorna särskilt i början av perioden. Att tillhöra en institution med mer än 300 anställda var annorlunda mot tidigare erfarenheter. Ingen kände alla varken till namn eller utseende. Det kunde vara svårt att bli sedd. Och det var långt till prefekten även om dörren alltid stod öppen. Beslutsvägarna hade en annan ordning än

man varit van vid. Möjligen skulle mer tid i början av perioden ägnats åt att skapa förståelse för den nya organisationsformen.

Alla omorganisationer leder till viss osäkerhet. När de första tankarna kom att en förändring var nödvändig började också frågorna komma: Hur ska det bli? Var ska jag hamna? Vilka arbetskamrater ska jag få? Vem blir min chef? För en del innebär förändring utmaning och kraft och för andra oro och ängslan. Under år 2000 rapporteras om att många inte mådde bra och Företagshälsan var inkopplad. Det berodde dock också på minskade anslag och att arbetsuppgifterna blev flera men ofta kortare i tid räknat. ”*Vi arbetar idag som om vi hade gårdagens resurser*”, var prefektens analys då. Personalen hade stor lojalitet mot studenter och kollegor och ofta tillämpades former för undervisning och examination som vi egentligen inte hade medel för. Diskussioner om vilka ambitioner vi borde ha ökade medvetenheten för de flesta om villkor för arbetet relaterat till den egna insatsen. Här kom medarbetarsamtalen på enheterna att få betydelse.

Arbetsmiljöfrågorna har haft hög prioritet på institutionen och miljön har blivit allt bättre enligt undersökningar. Den arbetsrelaterade sjukskrivningen i början av decenniet har successivt minskat genom åren till några enstaka fall i slutet av perioden. I den senaste Arbetsmiljöbarometern 2008, redovisas att IPD har högre eller bättre värden än GU i genomsnitt när det gäller flera faktorer, bl.a. ett högre engagemang i arbetet, en större upplevd påverkan på beslut, mer nöjda med arbetet som helhet, anställningen vid institutionen och vid GU. Medarbetarna vid IPD har också markant högre förtroende för sina chefer, såväl den närmaste som högre chefer. De menar också att chefer i större utsträckning är kvalitetsmedvetna, följer upp beslut, skapar sammanhållning, uppmuntrar och är lätta att samarbeta med.

I början av perioden yttrade en företrädare för en annan fakultet vid ett gemensamt stormöte på UFL, att på en så stor institution som IPD skulle det pågående vetenskapliga samtalet bli lidande. Hela institutionen kunde inte sam-

Brist på vetenskapliga diskussioner har knappast kännetecknat IPD.

”

las dagligen i kafferummet och diskutera de aktuella akademiska frågorna. Nej, det var sant och problematiken var värd att övervägas. Så här i slutet av perioden kan nog bestämt konstateras att vederbörande hade fel. Brist på vetenskapliga diskussioner har knappast kännetecknat IPD. På en så forskningsstark institution förekommer ständiga samtal i större och mindre forskningsgrupper, seminarier kring projekt och avhandlingsplaner m.m. Kollegierna, som blivit fler under decenniet, har regelbundet samlat forskare, lärare och även intresserade utanför IPD. Enheterna har anordnat egna seminarier i vitt skilda frågor, ibland kopplat till gästforskare och gästdoktorander som vistats på enheten, ibland i frågor som valts som årets tema för gemensam kompetensutveckling. Och samtalen runt kaffeborden har väl varit ungefär lika akademiska som på andra institutioner.

För att i någon mån dock tillgodose ett ev. behov av samtal där hela institutionen samtidigt kunde delta, startades hösten 2005 det *Gemensamma seminariet i pedagogik och didaktik*. Det var tänkt att vara ett forum för idéutbyte tvärs över olika miljöer och specialiseringar och öppet för alla. Både interna och externa föreläsare har inbjudits att inleda dessa seminarier, som ibland innehållit debatter och paneldiskussioner. Forskning har presenterats och institutionens och disciplinens identitet har diskuterats.

Finns det något arv att bevara från IPD-epoken? Institutionen har nu upphört, men huvuduppgifterna forskning, utbildning och samverkan med det omgivande samhället fortsätter i nya konstellationer på andra institutioner. Den här texten har handlat om institutionens organisation, beslut, överväganden, händelser och skeenden, som på olika sätt påverkat verksamhet och medarbetarnas arbetssituation. Finns det då något att ta vara på från IPD tiden? En förhoppning skulle kunna vara att misstag som begåtts inte ska behöva upprepas och att innovationer som lett till ökad kvalitet och utveckling ska inspirera även

i fortsatt verksamhet.

Mycket skulle naturligtvis kunna skrivas om innehåll och resultat i den omfattande forskning som skett. Utbildningsuppdrag och samverkansprojekt, större och mindre, som initierats och genomförts av medarbetare vore väl värda att beskrivas. Även utvecklingsarbeten i mindre skala som påverkat verksamhet och enskilda medarbetares kompetens. Mycket av detta finns dokumenterat och publicerat. Annat återstår. Här är det dock dags att sätta punkt.

Prefektens efterord

– Lars-Erik Olsson (LEO)

Att försöka fånga det som kännetecknade IPD-epoken i form av några sidors eftertext som en summering är inte helt enkelt. Bilden som tecknas är givetvis min egen både som person och i prefektrollen. Andra hade antagligen skrivit om annat och på annat sätt.

I de breda penseldragens eftertext får det bli och kombinerat med insamlade faktauppgifter som stöd och utgångspunkt för skrivandet. Inte minst gav de tidigare sidornas texter ett mycket gott underlag för mitt eget funderande, summerande och skrivande.

Storinstitutionens konstruktion med de tidigare olika institutionskulturerna blev från början en central utmaning att hantera. Var och en hade sina rutiner och praxis. Den gemensamma ordningen fanns inte utan bestod av ett flertal olika och sinsemellan både överlappande, likartade men också på avgörande punkter olika modeller. En på IPD ”frampratad, utarbetad och framförhandlad” policy- och praxishantering var helt nödvändig för att kunna arbeta med väsentligheterna snarare än med annat. Strax efter bildandet av storinstitutionen IPD kom en ny lärarutbildning. Ny ideologi, ny styrning och annan kontroll följde som konsekvenser. Den Mölndalska vanmakt som blev resultatet när greppet om helheten och kontrollen över lärarutbildningen upphörde gjorde många vilsna, uppgivna och i behov av att kritisera allt och alla och särskilt några. Att bli fråntagen ansvar och befogenheter och tappa kontroll är arbetsamt och plågsamt för många. I ett sådant läge måste ”blicken höjas” och man måste ”gilla läget” för att inte bli bitter utan istället komma vidare. Sådana vardagligt ”käcka” uttalanden kan sägas från ledningshåll men så svåra de kan vara att realisera. Ett sätt att försöka ta hand om dystert stämningläge blev att börja arbeta med former och en process för att få fram underlag för att kunna formulera en IPD-strategi. Det tog lång tid, många möten hade vi och synpunkterna var många. Remissomgångar kunde ibland ge mer synpunkter än hela förslagets textmängd. Debattglada och skrivglada är det många som är. Var och en har sitt, vars och

ens grupperingar värnar givetvis sina perspektiv och intressen. Strategier behövs inte inom akademien och det har vi aldrig haft förut så det behövs inte nu heller. Ledning och styrning är en delikat balans mellan ”uppifrån” och ”nerifrån”. Utan en argumentativ ledningsansats och kollegiala samtal utifrån underlag och analyser förs inte arbetet framåt. Den till synes långa tid det tar med sådana arbetsmetoder i början leder dock oftast till att det går fortare i realiseringsfasen. Att finna framkomliga inriktningar och prioriteringar är svårt men viktigt. Det är utmanande och ibland utmattande men ändå väsentligt och nödvändigt. Vi fick till slut ihop ett strategidokument och med mycket god ekonomi och ett stort eget kapital kunde vi sätta resurser på textens förslag. Genomförandet är också alltid utdraget. Att planera in den här sortens utvecklingsarbete tar tid och kräver ledningens tålamod och tydlighet och att det som görs är begripligt och förankrat bland de anställda.

I detta arbete ingick också att formera en ledningsgrupp där det fanns särskilt ansvarig(a) för forskning, grundutbildning, forskarutbildning och samverkan. Var och en av dessa stf prefekter hade sen till sitt förfogande beredande/ beslutande grupperingar. På detta sätt speglades institutionens huvuduppgifter tydligt på högsta ledningsnivå. Att sätta samman en ledningsgrupp med prefekter, studierektorer, enhetschefer och personer som ansvarar för personalfrågor, ekonomifrågor och förvaltning är en viktig prefektuppgift. Den är viktig i både rekryteringsfasen, utvecklingsfasen och avvecklingsfasen. Om ett nytt uppdrag var aktuellt tillämpades några olika steg. Intresseanmälningar gick ut, samtal fördes och ny person skulle matcha de som redan var på plats. Det är en fråga om att få in olika perspektiv, personer med legitimitet, män och kvinnor, unga och gamla och att inte ta in sådana som är alltför lika utan istället söka komplementaritet och en ledningsgrupp som förmår spegla hela den verksamhet de leder. IPD-epoken består av både sina medarbetare i form av lärare/forskare och administratörer och sin ledning. Vi fick en lite oväntad fördel när sen hela GU

organiserade sin struktur och ledning på samma sätt som IPD och att vi därför lätt kunde länka oss till den strukturen. Ledningsarbetet har önskat uppmuntra ansvarstagande och samtidigt ge de befogenheter som krävs. En annan ledstjärna har varit en strävan mot öppenhet och tydlig organisatorisk struktur. Som grund för arbetet har funnits en idé om ”den goda byråkratin” med ordning och reda i form av nedskrivna policies och praxis och målsättningen lika behandling i likartade fall. Halva ledningsarbetet är avklarat om man inte behöver uppfinna nya svar på allehanda vardagliga frågor hela tiden. Bättre och mer lättarbetat och begripligt blir det med klara riktlinjer och enkel hantering. En utvärdering av både arbetsmiljön totalt men också ledningsarbetet ges i de återkommande arbetsmiljömätningarna vid GU. Där går att läsa hur IPD utvecklats över tid och står sig relativt andra delar av GU.

Kampen och taktiserandet om resurser är ett inslag som kan störa vardagsarbetet mer än lämpligt. Utan tydliga och transparenta modeller för hur resurser till utbildning fördelas fastnar lätt diskussionerna i att handla om kronor snarare än innehåll. När studierektorerna fick i uppdrag att utforma en ekvation för kriteriebaserad resursfördelning blev resultatet den sk BERäkningsMOdellen (BEMO) som tillämpades från 2003. IPD-arbetet inspirerades av Chalmers motsvarande och nyligen genomförda ekvation för fördelning av grundutbildningsmedel. Pedagogisk och matematisk kompetens i förening i workshopsformer skapade inte bara en sådan modell utan gav också en oväntad effekt. Alla studierektorer lärde sig nämligen på köpet känna varandras kurser och program – en viktig bas för helhetsförståelse på den stora institutionen. BEMO gav sen också möjligheter att hålla stabila resursnivåer över tid och förändra utifrån begriplig och kommunicerbar argumentation där det visade sig nödvändigt. Ekonomin som fördelningsfråga i grundutbildningen blev med åren så transparent att alla i ledningsgruppen kunde koncentrera sig på annat och viktigare i arbetet. BEMO-arbetet fick också till konsekvens att studierektorernas fokus

på innehåll och kvalitet bidrog till ett bättre personalutnyttjande. Traditionella bemanningsmönster luckrades upp och de olika både ”breda” och ”smala” kompetensområden som medarbetare hade kunde optimeras bättre i en större helhet. Resursättning av kurser och omfördelning i halvårsskiftet kunde klaras av på mycket kort tid och parterna hade nästan alltid samma bild av vad som behövde göras och omfördelas. Idrottsverksamheten ”internsubventionerades” genom en framräknad rimlig och fungerande resursnivå. En särskild utredning tillsattes och den visade på att den resursnivå vi räknat fram internt på IPD i själva verket var rimlig. Genom ett centralt beslut på GU fick vi den sortens nivå på tilldelning och subventioneringen upphörde. Efter decenniers uppvaktande, skrivande och prat om fördelningsnycklar för fakultetsanslag så kunde vi från 2009 få en rättmätig förstärkning (ca 30 %) av den sortens medel. Förstärkningen genererades genom stor tillgodoräknad produktion av vetenskapliga texter och stor förmåga att få externa forskningsmedel. Lång tid har vi väntat och argumenterat för detta och nu är det ett välkommet faktum. Till den förstärkningen skall läggas anslag för CUL:s forskarutbildning som från 2006 till 2009 betytt ett under åren ökande tillskott. Summan uppgår till hela 8 mkr för 2009.

Ett annat inslag i ekonomin på IPD var att UFL under flera år i rad underbudgeterade IPD:s lärarutbildningsuppdrag (2002-2006 med mellan 2-9 mkr/år). Varje år och trots att vi själva lade oss betydligt över sk budget så fick vi ett överskott. Detta plus andra större och välbetalda utbildningsuppdrag samt väl utförd personalbemanning var de tre anledningarna till att vi kunde storsatsa på olika och selektiva strategiska åtgärder. År 2008 blev dock bokslutet ”illrött” eftersom vi förutom medvetna strategiska satsningar av eget kapital (ca 12 mkr) också fick färre studenter än beräknat under hösten och en räkning som blev försenad och betald först 2009. Ett fakultetsbeslut i budget inför årets arbete gjorde att institutionen heller inte fick ta del av den externfinansierade verksamhetens genererade OH fullt ut vilket ytterligare försämrade förutsättningarna

för kommande års resultat. GU-media uppmärksammade övertidsproblematik i form av stora utbetalningar för många personer under 2008. Introduceringen av den sk fria och villkorade forskningstiden för docenter och professorer gav som icke önskad effekt övertid i flera fall och betydande sådan i några. Den stora övertidsutbetalningen 2008 kan också relateras till den nya OH-modellen. Allt utfört arbete reglerades och "bordet städades" och enligt gammal "valutakurs" och lägre OH. De som kan ekonomi förstod vad som hände medan andra undrade och undrar nog fortfarande över vad vi höll på med. Media ringde, ställde frågor och vi sände in texter med analyser av orsaker samt förslag till åtgärder. Den mediala uppmärksamheten uteblev dock trots mycket stort men finansierat underskott. Omvänt blev 2009 ett ekonomiskt plusår med "gröna siffror". Media hörde den gången inte av sig alls. Ingen varken inom eller utom GU frågade varför vi plötsligt fått så god ekonomi. Det hela berodde den gången på att den stora och försenade inbetalningen kommit in 2009 ihop med en kraftig hyres-sänkning. Ny OH-modell blev inte bara mycket arbetskrävande att införa den blev också särskilt för lärarutbildningen vid ett stort lärosäte svår att tillämpa med den omfattande interna handel som förekom och ständiga diskussioner om OH-påslagets storlek och variation. Denna fråga måste hanteras på ett sätt som gör att intern handel underlättas snarare än försvåras och ofta helt blockeras. Att se tillbaka på IPD-perioden är också att minnas de alltid aktuella, relevanta och tillförlitliga ekonomiska rapporter som fanns att tillgå. Att hela tiden ha avdelningsdirektör Inger Boberg som välinsatt, kunnig och i rollen som samordnare av institutionens ekonomiarbete ingav trygghet och stabilitet i arbetet både när det "gick bra" och vi skulle strategisatsa men än mer när det blev "illrött" och media jagade. Det är en stor institution, den är komplex och utan koll på ekonomin blir det "noll koll" men jag vill hävda att vi hade "järnkoll".

Det "röda" året 2008 ihop med övertidsproblematiken ledde också till en mycket omsorgsfull och för alla parter tidsödande och svårbemästrad personal-

planering under 2009. Att balansera på både organisationsnivå och individnivå krävde stora arbetsinsatser och alla var nog inte glada åt den mer närgångna uppmärksamheten. Planeringssamtal och uppföljning av arbetet gjordes med stor omsorg och grundproblemet var att hinna rekrytera i den takt vi behövde samt att arbetsbelastningen var mycket ojämn för många tex väldigt mycket på våren och lite på hösten. En del i den uppkomna personalbristen var grundad i tidigare försiktighet och avvaktan med rekryteringsarbete pga dåvarande svårigheter att bedöma hur våra verksamhetsuppdrag skulle utvecklas i framtiden. Detta i kombination med den utdragna process det blev med att utveckla en genomtänkt personalpolicy som rekryteringsinstrument i kombination med internationell rekrytering fördröjde arbetet ytterligare.

En akademisk institution betraktad som ekonomi är till mycket stor del personalkostnader. Därutöver är det en del hyra och lite utrustning. Att det hela i ett perspektiv kan betecknas som personalekonomi låter torrt och byråkratiskt för en miljö som i grunden är både kreativ och nationellt ledande som forskningsmiljö och med goda vitsord om sin grundutbildning. Dessa två synsätt på samma verksamhet finns inbyggt i matrislösningen för grundutbildningen med enhetschefer som har personalansvar och studierektorer som har sitt kvalitetsansvar. Grundutbildningen är en mycket stor och komplext diversifierad del av verksamheten och allt måste pusslas ihop och ge hög kvalitet i uppdraget samt balanseras med forskning och samverkan som andra huvuduppgifter. Det ska generera en god arbetsmiljö och dessutom falla på plats så att det blir ekonomibokslut i balans. En liten interiörbild från bemanningsdiskussion på vårkanten i ledningsgruppen när vi var i Mölndal. Matrisen gick inte ihop, parterna ville inte enas och från min kortsida såg det hela ”obra” ut. Nu tar vi kaffe och gör omstart! Sen samlas vi och börjar med den studierektor alt enhetschef där det ”skaver mest”. En lista upprättades och parterna satte sig på vardera långsidan och diskuterade livligt, öppenjärtigt och med tydlig gestik i tal och kropp. Min

kortsidesplacering gjorde mig till jämkare, problematiserare, propositionsställare osv. Denna i diplomatiska kretsar både öppenhjärtiga och uppriktiga dialog kunde nog för en utomstående ha betecknats som helt oenig ledningsgrupp och matrisens död. Men veckan därpå var detta som bortblåst och vartefter så skolade man in sig och ihop sig i de olika rollerna och fann en trygghet i öppenhjärtigheten och uppriktigheten. Pratglatt var det alltid från alla håll. Matris eller inte har flera gånger varit frågan. Så här efteråt betraktat så vill jag nog påstå att den lärarutbildningsreform som kom 2001 endast med mycket stora svårigheter hade kunnat hanteras med klassisk linjemodell. Personalekonomin hade havererat pga alltför lite samordning mellan institutioner i de uppdrag som krävde kompetens från alla olika ställen och dessutom samordnad. Det är min personliga övertygelse och tillämpningen finns nu dokumenterad med förtjänster och avigsidor och möjlig att bedöma och värdera för den som önskar.

Studierektorsrollen utvecklades alltmer mot innehållslig tydlighet. Alla tyckte nog inte idén var genial från början utan ville hellre ha stora ekonomiskt bärkraftiga områden. Men innehållsiden förfäktades av prefektgruppen och förslagen omarbetades och vi arbetade oss fram med denna inriktning. Den enkla organiseringsideologin födde sen i sin tur tankarna om (kompletta) akademiska miljöer formerade i innehållsligheter och annat akademiskt förenande.

Enhetscheferna fick med åren allt mer prefektliknande ansvar och befogenheter. Inflytandet på utvecklingen gavs genom att särskilda strategimedel avsattes på enhetsnivå. Inflytandet i lönesättningen blev allt större och närmaste chefen var den som såg och visste och som därmed enligt regelboken också skulle ha stort och avgörande inflytande över individers löner.

Om lärande alltid är lärande av ett innehåll så är också ledning alltid ledning av ett innehåll. Organisering är också alltid organisering av ett innehåll – något som t.ex. företagsekonomer ser som självklart men som för andra kan framstå som klarläggande, viktigt och helt avgörande. Personalfrågor kan inte kopplas

loss från innehåll lika lite som ekonomi kan det. Alla som administrerar gör också det med ett innehåll. Den här sortens grundideologi kom alltmer att präglade resonemang och argumentationer som fördes inom IPD. Arbetsmiljömätningarna och en särskild workshop för administratörerna på Säröhus indikerar hur detta ter sig och bedöms inom och mellan de olika grupperna på institutionen. Här betonades både inom administrationen, men också mellan administration och ledning liksom mellan administration och övriga personalkategorier att det varit ett särdeles gott samarbetsklimat. Andra kommentarer är att det varit ”högt i tak” och att man blivit tagen på allvar. Andra röster i denna fråga är att IPD varit en lyckosam konstruktion med ”många små familjer för nära samarbete och alla har vi rymts i en gemensam stor familj”. Genom vår storlek har vi blivit mer konkurrenskraftiga utåt och genom vår gemensamhet har vi reducerat behovet av intern konkurrens. Kanhända har vi uppfattats som svåra att se in ifrån andra delar av GU, men internt har vi inte uppfattat det så.

Flytten till city var nog den enskilt mest betydelsefulla händelsen under 2000-talets första decennium. Att äntligen få komma in i city och se ett slutmål för den utdragna lokaliseringsfrågan kändes skönt. Jag ska bara ge ett par glimtar av allt projekterande och planerande. Rent byggtekniskt ska sk ”våta ämnen” arrangeras antingen överst eller ovanför varandra pga all infrastruktur (ledning, rör med vatten avlopp, fläktar, ventilationer osv) de behöver. Den sortens ämnen är också mindre lämpliga att rymma in i gamla lokaler av samma anledning. Resultatet för de laborativa ämnena blev överst i B-huset av de skälen och att souterrängvistelsen i Mölndal nu kunde kompenseras med ljusare lokaler på nästa ställe.

En sak jag ångrar: Känd för viss målmedvetenhet gränsande till envishet borde jag ha insisterat i frågan om detta med kafferummens logik. Enhetscheferna hade en mycket ”enhetlig logik”. När jag vid just den kritiska punkten då vi diskuterade frågan var tvungen att gå på toaletten så räckte det för att den

grupperingen hade enat sig bortom mina påverkansmöjligheter. Min idé var att istället ha ett stort välutrustad kafferum per hus placerat överst som en attraktiv mötesplats enligt faculty club-koncept. Så ville däremot enhetscheferna inte ha det. Varje enhet måste istället ha sin egen hemvist för socialt, kollegialt umgänge och identitetsbyggande. Vi vet hur det blev och vi vet inte hur det hade kunnat bli. Husvis uppdelning i city identifierades som en risk före flytten och den blev en nackdel när vi väl var där. Hur kan det åtgärdas och vilka motmedel finns?

Incitament och belöningar är en annan dimension som följt med under hela epoken. Medvetet utformade modeller för detta är verksamma redskap för att uppmuntra och belöna önskvärt arbete. Mycket arbete har lagts ner på frågor om lönestruktur, lönenivåer kopplade till skickligheter av olika slag och meritering, mäns och kvinnors löner och att värdera lika oavsett innehåll och tidigare historia. Hur ser arbetsgivare, fack och anställda på frågan? Att rekrytera kräver också en tydlighet och en medvetenhet om hur alla intressenter och konkurrenter hanterar detta. Den kanske allra viktigaste frågan handlar om vad man gör på arbetet och hur den mix av arbetsuppgifter som var och en har ser ut. Medarbetarsamtalen fick vartefter alltmer sin struktur och skicklighetsaspekterna med forskning, undervisning, administration och ledning gavs var sina delar. Den pedagogiska skicklighetens innehåll och definiering utarbetades av ledningsgruppen i systematisk dialog med fackliga företrädare. I samma anda arbetade sen högskolepedagogerna med frågan och GU fick till slut en tydlig kriterielista och definition på pedagogisk skicklighet. Skicklighet i olika avseenden och till slut definierad ger också möjlighet för parterna att prioritera i löneförhandlingar på ett tydligt sätt. Även här fanns en aktiv och mycket konstruktiv dialog mellan parterna på arbetsplatsen. Vad som gjorts och varför kunde även formuleras efter genomförd förhandling i text. En av effekterna med detta blev med tiden att färre kände sig missnöjda (antalet mail med klagomål har minskat under åren) i lönefrågan. Vi införde senare också enkla krontalspåslag utan för-

handling efter akademisk meritering. Detta tydliggjorde och förenklade arbetet avsevärt samtidigt som incitamenten mätt i pengar blev tydliga.

Efterorden avslutas med en lite mer utförlig text om personalarbetet på IPD. Monika Lindström har assisterat med underlag, tabeller, analyser och text. Med tanke på hur vår ålders- och kompetensprofil sett ut, såg vi tidigt kommande stora behov av nyrekrytering, vid sidan av den befodringsmöjlighet som Högskoleförordningen införde för lärare.

Vi har också genomlevt perioder då efterfrågan på lärararbetskraft, med kort varsel, varit särskilt stor inom vissa områden, varför det inte alltid varit möjligt annonsera för att täcka personalbehovet. Vi har då med hjälp av våra kontaktnät snabbt måst tidsbegränsat anställa lärare inom sådana områden. Stor efterfrågan under tidig IPD-tid fanns inom områdena pedagogik inriktad mot IT/IKT, specialpedagogik, didaktik med inriktning mot språk, pedagogik/didaktik med inriktning mot matematik respektive naturvetenskap alla åldrar och stadier, pedagogik/didaktik inriktad mot "läs- och skriv" också alla åldrar och stadier. Flera av dessa lärare har sedan blivit kvar som tillsvidareanställda, antingen via att de sökt utannonserade anställningar eller att de tillsvidareanställts enligt s.k. "LAS-regler".

Rekrytering har skett genom både annonsering i kombination med s k "in-lasning".

Några stora annonseringsomgångar:

- » Vi startade sommaren 2001 med att ledigkunga 15 anställningar som universitetslektor/universitetsadjunkt inom olika områden och inriktningar.
- » Våren 2002 fyllde vi på med annonsering av ytterligare 17 anställningar som universitetslektor/universitetsadjunkt. (Vi lyckades med det också få tillsatt en professor som utifrån lektorsanställningens bas ansökte om att bli bedömd

som professor.)

- » Sommaren 2003 var det dags för 10 nya annonser som universitetslektor/universitetsadjunkt där i stort sett samtliga avsåg en eller flera anställningar.
- » Av olika anledningar, dels för att tillsättningsprocesserna tog lång tid och bland annat tillkommande osäkerhet i framtida verksamhetsuppdrag, samt att institutionens personalchef drabbades av sjukdom, blev det under en period "glapp" i annonserandet.
- » I slutet av våren 2006 hade vi 3 annonser för universitetslektor, samtliga för anställning av en eller flera personer.
- » I slutet av 2008 var det dags för 4 annonser för professor och 5 för universitetslektor, samtliga för anställning av en eller flera personer.
- » Hösten 2009 fyllde vi på med ytterligare 3 annonser och tidig vår 2010 ytterligare 1 annons, precis som de föregående för anställning av en eller flera personer. Under våren 2010 har därefter inom området "idrott och hälsa" tillkommit ytterligare 5 annonser som universitetslektor och 1 som universitetslektor/universitetsadjunkt.

Från och med annonseringarna 2008 har vi annonserat både på svenska och på engelska och aktivt via alla anställdas nätverk försökt sprida våra annonser också internationellt. Vi har i annonserna angivit att man ska kunna bedriva undervisning på engelska, men att vi förväntar oss att man inom 3 år ska kunna undervisa också på svenska.

Utfallet av de senaste annonsomgångarna är i skrivande stund inte helt klart. Vi kan dock konstatera att även om alla genomförda annonseringsomgångar har resulterat i viss påfyllnad också av externa sökande, så är detta något som i annonserna fr o m 2008 ökat dramatiskt.

Beträffande de som vi tillsvidareanställt via "inlasning" startade vi med att det skulle vara personer som gavs förord av enhetschefer. De skulle både uppfattas som välfungerande och kunniga i sin yrkesroll och det skulle finnas ett långsiktigt behov av dem i verksamheten och samtidigt skulle de vara akademiskt välmeriterade, utan bestämd precisering.

Från ca 2001 ökade vi kraven så att de också skulle vara uttalat intresserade av fortsatt akademisk meritering, helst ha magisteruppsats eller magisterexamen eller minst ha påbörjat magisterstudier.

Från läsåret 2006/2007 skärpte vi kraven ytterligare, så att man skulle ha minst magisterexamen - och om i undantagsfall inte detta uppfylldes så skulle en tydlig plan upprättas för att magisterexamen skulle kunna bli slutförd, alternativt skulle man vara antagen till forskarutbildning.

Och från början av 2008 införde vi som krav för tillsvidareanställning att man ska ha doktorsexamen, alternativt vara långt kommen i forskarutbildningen och med en intygat snart klar doktorsavhandling.

I samband med löneredovningsförhandlingar (RALs-) maj 2008 infördes en s k "stege" med "automatisk" utdelning i fastställt kronpåslag vid uppvisande av dokumentation som styrker ökad akademisk meritering. (Magister/Master +500, Lic +700, dokt +1000, befordran till lektor +600, Docent +2000, befordran till professor +3000).

Ett sätt att summera personalarbetet under IPD-epoken är att betydligt fler än 500 personer förordnats på mer än 600 anställningar. Med tanke på att de personer som fått förnyade förordnanden i samma befattning flera gånger inte räknas som avslutade och återanställda (synnerligen vanligt termin för termin) så är mängden sammanlagda förordnanden väsentligen fler.

Om en akademisk verksamhet bedöms utifrån vad vi alla åstadkommer så

finns många av svaren att söka i personalarbetets innehåll och metoder. Vad som åstadkommit kan mätas på många sätt och ett viktigt inslag under perioden var att på olika sätt strategisatsa på forskningen. Utfallet här blev ökande externa forskningsmedel särskilt strikt konkurrensutsatta sådana. Ökad publicering och publicering på sådant sätt som numera räknas mest blev ett annat och viktigt resultat. Försöket att beskriva IPD-epoken ger förhoppningsvis läsaren en bild av vilka vi alla var och vad vi alla åstadkom.

Bilaga 1 Personalfakta

Lite personalstatistik 1999-2010

- » Inom IPD har under perioden betydligt fler än 500 individer haft mer än 600 anställningar. (EJ inräknat förnyade förordnanden med samma befattning).
- » Antalet *nya* anställningar har varit fler än 260 personer i mer än 300 befattningar samt därtill *ytterligare* minst 40 tidigare GU-anställda personer i minst 50 befattningar.
- » 243 anställningar har sedan 2004 avslutats. Däri inräknas pensionsavslut för 83 personer (66 lärare, 12 administratörer, 1 tekniker, 4 övriga forskare).
- » 7 personer har sedan 2004 avlidit under anställningstiden. (Göteborgs universitet hade byte av personalsystem 2004. Tidigare uppgifter saknas.)

IPD Antal individer i resp befattning *)	1999	2001	2004	2007	2010
Professor	8	21	24	19	17
Bitr professor	7				
Lektor	49	64	81	99	104
Forskarass	2		2	3	6
Adjunkt	161	135	148	119	104
Annan lärarbefattning			1	1	8
Doktorand	23	20	28	38	42
Forskare	4	6	2	3	3
Annan underv/forsk personal	26	24	24	27	22
Administrativ personal	51	52	55	47	46
Teknisk personal	3	1	2	3	3
Totalt	334	323	367	359	355
Totalt antal individer	324	317	357	338	339

*) OBS! Samma individ kan finnas i mer än en befattning.

Bilaga 2 Gemensam ledning och administration vid IPD

IPD-ledningsuppdrag och gemensam administration 1999-2010¹.

Prefekt

- » Gösta Dahlgren 1 januari 1999-31 januari 2002
- » Lars-Erik Olsson 1 februari 2002-14 april 2010
- » Jan Landström 15 april 2010-30 juni 2010

◇◇◇◇◇◇◇◇

Stf prefekt med särskilt ansvar för samordning av område

- » Maj-Lis Sjöbeck (grundutbildning) 1999-2001
- » Birgit Lendahls Rosendahl (grundutbildning) 2002-2007
- » Britt-Marie Apelgren (grundutbildning) 2007-2009
- » Sverker Lindblad (forskning) 2004-2010
- » Jonas Emanuelsson (forskarutbildning) 2006-2008
- » Karin Rönnerman (forskarutbildning) 2008-2010
- » Birgitta Roos Haraldsson (externa uppdrag & samverkan) 2004-2008

◇◇◇◇◇◇◇◇

Enhetschef vid Enheten för

Barn och Ungdomsvetenskap

- » Eva Malmström 1999-2006
- » Ulla Mauritzson 2007-2010

Individ, Kultur och Samhälle

- » Roger Ljungvall 1999-2006
- » Kerstin Strähle 2007-2010

---

¹ Årtalen som anges för resp. person är ungefärliga.

Lärande och Undervisning

- » Kristina Kullin Helleteg 1999-2007
- » Thorbjörn Johansson 2008-2010

Lärande i Vuxenliv

- » Eva Andersson 1999-2004
- » Margaretha Milsta 2005-2010

Specialpedagogik

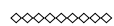
- » Ulla Wennbo 1999-2001
- » Anita Pehrsson 2002-2007
- » Inga-Lill Jakobsson 2008-2010

Språk och Litteratur

- » Staffan Thorson 1999-2002
- » Cecilia Nihlén 2002-2007
- » Liss Kerstin Sylvén 2008-2010

Ämnesdidaktik

- » Lennart Junermark 1999
- » Jan Landström 2000-2010
- » Annika Lindskog 2010

Studierektor för område

Forskarutbildning²

- » Inga Wernersson 1999-2005
- » Jonas Emanuelsson 2006-2008
- » Karin Rönnerman 2008-2010

---

2 Under första hälften med hemvist fakultetskansliet

Grundutbildning (i förekommande fall inkl avancerad nivå) område

Fristående kurser

- » Göran Lassbo 1999
- » Pia Glimstedt 2000
- » Bengt Petersson 2001-2005

Påbyggnadsprogram

- » Pia Glimstedt 1999-2004

Barn och ungdomsvetenskap

- » Mona Angel 1999-2006
- » Jan Gustafsson 2006-2009
- » Elisabeth Mellgren 2009-2010

Idrottsvetenskap

- » Claes Annerstedt 2003-2007
- » Staffan Larsson 2006-2007

Idrottsvetenskap och hälsopromotion

- » Peter Korp 2008-2010

Lärande, kommunikation och IT

- » Hans Rystedt 2005-2006

Pedagogik och Allmäändidaktik

- » Bengt Petersson 2006-2007
- » Eva Andersson 2008-2010

Pedagogiskt arbete

- » Mona Angel 2005-2007
- » Lisbeth Lindberg 2007-2010

Specialpedagogik

- » Jan-Åke Klasson 1999-2007
- » Pija Ekström 2008-2010 (stf Ulla Alexandersson 2008-2010)

Ämnesdidaktik

- » Mats Hagman 2005-2010

Läroprogram grund

- » Anders Hill 1999-2004

Läroprogram gymn

- » Britt-Marie Samanni 1999-2002

Läroprogram gymn mat/nat

- » Lennart Junermark 2000-2002

Läroprogram mat/nat

- » Mats Hagman 2003-2004

Korta läroprogrammet

- » Bengt Petersson 2003-2004

Externa uppdrag & Samverkan

- » Claes Annerstedt 1999-2000
- » Hans Dahlgren 2000-2001
- » Birgitta Roos Haraldsson 2003-2008

◇◇◇◇◇◇◇◇

Övriga särskilda uppdrag relaterade IPD:s operativa ledningsgrupp

Externa uppdrag & Samverkan

- » Bo-Staffan Josefsson 1999-2000
- » Margareta Ljungqvist 2009
- » Kristina Kullin Helleteg 2009-2010

Projektsamordnare Lärarprojekt

- » Anders Hill 2005-2007

Projektsamordnare³ SÄL, ULV, VAL etc

- » Ann-Katrin Jakobsson 1999-2008
- » Ilse Rossi 1999-2010

Projektledare LÄris⁴

- » Dag-Erik Zackrisson 2001-2010

Ekonomiansvarig samordnare IPD

- » Inger Boberg 1999-2010

Förvaltningsansvarig samordnare IPD

- » Barbro Nilsson 1999-2007

Personalansvarig samordnare IPD

- » Monika Lindström 1999-2010
- » Ulrika Nordberg Petersson 2003-2007

Samordnare och arbetsledare för Studerandeservice

- » Britt-Inger Eriksson 1999-2008
- » Eva Agblad 2008
- » Jan-Åke Klasson 2009-2010

Administrativ chef ”IPD-gemensam administration” (inkl samordnare samtliga administrativa funktioner inom institutionen som helhet)

- » Monika Lindström 1999-2010

---

3 egentligen för UFL

4 egentligen för UFL

IPD-gemensam administrativ personal verksamma inom område⁵:

Personalområdet

- » Monika Lindström 1999-2010
- » Ulrika Nordberg Petersson 2003-2007
- » Marion Wesslander 1999-2010
- » Maria Eriksson 2009-2010

Ekonomiområdet

- » Inger Boberg 1999-2010, ansvarig samordningsfunktion
- » Ann-Britt Hansson 1999-2008
- » Johan Hedlund 1999-2010
- » Lars Carlsson 1999-2010
- » Rebecca Namanzi 2002-2010
- » Måns Wiklund 2006-2007
- » Anette Strandberg 2008-2010
- » Ola Björklund 1999
- » Tomas Boweden 1999
- » Anneli Zetterdahl 2001-2002

Förvaltningsområdet, registrator, administration för styrelse (IS) och för grundutbildningskommitté (GRUK)

- » Barbro Nilsson 1999-2007, ansvarig samordningsfunktion
- » Birgitta Brunberg 1999-2006
- » Lisbeth Dahlén 1999-2010
- » Britt Tellow 2007-2010
- » Malin Behnke 2007-2010
- » Maria Eriksson 2007-2010

---

⁵ Personerna kan tidigare och/eller senare ha haft uppgifter inom andra delar av IPD.

Forskarutbildning, inkl adm för forskarutbildningsnämnd (FUN)⁶

- » Marianne Andersson 1999-2010
- » Britt Tellow 2000-2003
- » Ann-Christine Gustafsson (senare Jarl) 2003-2006
- » Malin Behnke 2008-2010

Externa kontakter, information externt och internt, marknadsföring

- » Marianne Folkesson Lang 1999-2010
- » Lars-Gunnar Gunnarsson 1999-2006
- » Agneta Edvardsson 2004-2005
- » Maria Eriksson 2008-2010

Rapportförsäljning

- » Janet Klang 1999-2004
- » Michael Nilsson 2002-2004
- » Agneta Edvardsson 2004-2005
- » Eber Åkesson 2006-2008
- » Gisela Häggblad 2008

Internationalisering, från 2008 International Office⁷

- » Lars Gunnarsson 1999-2007
- » Cecilia Nihlén 2008-2010
- » Ulrika Nordberg Petersson 2002-2003
- » Ásdís Vidarsdóttir 2004-2006
- » Ulrika Agby 2008-2009
- » Christina Lundborg Olsson 2009-2010
- » Julieta Lodeiro 2009-2010

---

⁶ Under delar av tiden med hemvist fakultetskansliet.

⁷ IPD:s personallbidrag, delar av tiden fakultetskansliet.

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH DIDAKTIK

Västra Hamngatan 25

Box 300

405 30 Göteborg

GÖTEBORGS UNIVERSITET